

MEDYA İZLEME RAPORU

2025 - 1

M4D PROJESİ

MEDYA İÇİN DEMOKRASİ DEMOKRASİ İÇİN MEDYA

Avrupa Birliği tarafından finanse
edilmektedir

Gazeteciler Cemiyeti Basın Evi Yayınıdır

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of Association of Journalists and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Gazeteciler Cemiyeti sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Gazeteciler Cemiyeti'nin Avrupa Birliği finansal desteği ile yürüttüğu **Demokrasi için Medya/Medya için Demokrasi Projesi** ekibi tarafından, açık kaynaklardan, medya taramalarından, proje ofisine çeşitli şekilde yapılan başvuru ve ihbarlardan, M4D Projesi kapsamında yapılan medya sermayesi ve gazetecilerin mesleki memnuniyeti araştırmalarından ve Gazeteciler Cemiyeti Özgürlük için Basın raporlarından faydalanarak hazırlanan bu rapordaki her türlü içerik kaynak gösterilerek kısmen veya tamamen çoğaltılabilir. İçerik tamamıyla Gazeteciler Cemiyeti sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Editörler:

Kenan Şener, Yusuf Tuna Koç

Dizgi:

Elif Gümüşbıçak

Kapak Görseli:

Yapay Zeka

Teşekkür:

Bu raporun hazırlanmasında özveriyle ve adanmışlıkla büyük katkılarda bulunan ekip arkadaşlarımıza teşekkür ederiz. Katkıları için, **Dr. Çağrı Kaderoğlu Bulut** ve Medya Dayanışma Grubu üyelerine, çalışmalarımızda değerli rehberliklerinden dolayı **M4D Projesi Ulusal Komite Üyeleri**'ne ve bu çalışmayı mümkün kılan desteğinden dolayı Gazeteciler Cemiyeti Başkanı **Nazmi Bilgin**'e teşekkürlerimizi sunarız. Değerli katkıları olmadan bu rapor tamamlanamazdı.

Gazeteciler Cemiyeti Basın Evi

Telefon

Mobil: +90 533 045 08 67

Telefon: +90 312 468 12 09

Faks: +90 312 468 23 84

E-Posta

info@gc-tr.org

info@media4democracy.org

Web Adresi

www.gc-tr.org

www.media4democracy.org

Adres

Üsküp Caddesi (Çevre Sk.)

No:35, Çankaya, Ankara

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	5
1- 2025 Yılıın İlk 6 Ayında Türkiye’de Basın Özgürlüğü Atmosferi	6
Dijital Tekellerle Mücadelede Yeni Adımlar.....	8
2- Basın Özgürlüğünde Yasal Düzenlemeler Devlet ve Hükümet Politikası.....	10
a.Yasal düzenlemeler, davalar, cezaevindeki gazeteciler.....	10
Yasal Düzenlemeler	10
AYM Kararları.....	10
Basın Davaları	10
Basın Kartı Düzenlemeleri.....	12
Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Basın İlan Kurulu (BİK).....	13
RTÜK	
Youtube’de TV Lisans Baskısı Artıyor.....	14
RTÜK Artık Haber Üretim Sürecine Müdahale Ediyor.....	15
RTÜK 8. Madde Cezaları.....	15
b. Hak İhlalleri	17
19 Mart Dönüm Noktası Oldu	17
c. 2024 Web Erişim Engelleri.....	18
3- Medya Ekonomi Politikası.....	20
a. Şeffaf mali politika, yayın ilkeleri ve hesap verilebilirlik.....	20
b. Medya Sahipliği.....	20
TYT TÜRK Kuruldu	21
Ciner Yayın Holdingin Satışı Onaylandı	21
Flash Haber TMSF’ye Devredildi.....	21
Duvar kapandı.....	21
c. Tirajlar	21
d. Reyting Payları.....	22
Prime Time Reyting Payları	24
e. Basın Çalışanlarının Durumu.....	24
Haber üretim sürecinde gazeteciler ve bilgiye erişim.....	26
Sansür-Otosansür Uygulamaları.....	26
4- Dezenformasyon ve Bilgi Tekeli.....	28
5- Cemiyet, Parti ve diğer STÖ’lerin Çalışmaları	29
6- Sonuç ve Değerlendirme.....	31
Öneriler	31

GRAFİK TABLO DİZİNİ

Grafik 1 : 2012-2025 Haziran Cezaevindeki Gazetecilerin Sayısı	11
Grafik 2: Basın Kartı Sahipliği	13
Tablo 1 : RTÜK 8. Madde Cezaları	16
Tablo 2: 2025 Yılıın İlk 6 Ayında Yaygın Gazetelerin Günlük Ortalama Satış Adedi	22
Tablo 3: 2025’in İlk 5 Ayında Prime Time’de Tüm Kişiler Ortalama Reyting Payları	23
Grafik 3: 2025’in İlk 5 Ayında Prime Time’de Tüm Kişiler Ortalama Reyting Payları	24
Grafik 4: : Gazetecilerin Ücretleri	25
Grafik 5 : Yıllara Göre İş Kolunda Sendikalaşma Oranları (Yüzde)	26
Grafik 6: “Haber faaliyetlerimin sansüre uğradığı oldu/oluyor”	26
Grafik 7 : “Haber üretirken içeriğin yayınlanmayacağı veya eleştirileceği kaygısıyla haberden vazgeçtiğim oldu”	27

SUNUŞ

Gazeteciler Cemiyeti'nin Avrupa Birliği finansmanıyla yürüttüğü Demokrasi için Medya / Medya için Demokrasi (M4D) Projesi, Türkiye'de basın ve ifade özgürlüğüne ilişkin gelişmeleri izlemek, belgelemek ve kamuoyuyla paylaşmak amacıyla 2019 yılında başlatılmıştır. Proje, sadece bir izleme faaliyeti değil; aynı zamanda gazeteciler arası dayanışmayı güçlendirmeyi, medya sektöründeki yapısal sorunları görünür kılmayı ve bu sorunlara yönelik çözüm nerileri üretmeyi amaçlayan çok katmanlı bir sivil toplum girişimi niteliğindedir.

Proje, ilk üç yıllık uygulama dönemini Nisan 2022'de tamamlamış; izleyen ikinci üç yıllık dönem Temmuz 2022 itibarıyla başlamıştır. Bu yeni dönemde medya izleme faaliyetleri, daha sistematik ve karşılaştırmalı biçimde altı aylık ve yıllık periyotlarla sürdürülmeye başlanmıştır. Altı aylık izleme raporlarında yılın ilk yarısındaki gelişmeler değerlendirilirken, yıllık raporlar hem yıl boyunca yaşanan gelişmeleri hem de Mesleki Memnuniyet Araştırması gibi özel saha araştırmalarını içermektedir.

2024 yılına ilişkin medya izleme çalışmaları, yıllık rapor halinde kamuoyuna sunulmuştur. İlk bölüm 2023 Ağustos ayında, ikinci ve tamamlayıcı bölüm ise 2024 Nisan ayında yayımlanmıştır. 2024 Medya İzleme Raporu, 2025 Nisan ayında tamamlanıp Mayıs ayında yayına sunulmuştur. Bu rapor, yalnızca medya sektöründeki baskı ve hak ihlallerini değil, aynı zamanda gazetecilerin çalışma koşulları, ekonomik durumları ve mesleki tatmin düzeyleri gibi sosyal göstergeleri de ortaya koymuştur.

Bu çerçevede hazırlanan 2025/1, ilk 6 ayın Medya İzleme Raporu, M4D Projesi kapsamında yıl boyunca yürütülen izleme faaliyetlerinin, gazetecilerle yapılan bölgesel toplantıların ve sivil toplum aktörleriyle gerçekleştirilen iştişarelerin birleşimiyle oluşturulmuştur. Raporda; basın ve ifade özgürlüğünü ilgilendiren yasal gelişmeler, yargı süreçleri, RTÜK ve Basın İlan Kurumu uygulamaları, medya sahipliği ve tekelleşme sorunları, gazetecilere yönelik fiziksel ve dijital tehditler ile medya alanındaki ekonomik kırılganlıklar detaylı biçimde ele alınmaktadır.

2025 yılının ilk yarısına ilişkin bu rapor ayrıca, Gazeteciler Cemiyeti'nin uzun soluklu özgürlük için Basın (iB) Projesi kapsamında günlük olarak kayda geçirilen basın özgürlüğü ihlalleriyle de desteklenmiştir. Bu sayede sadece niteliksel değil, sayısal açıdan da güçlü bir belge ortaya konmuştur.

Tüm bu içeriklerin ötesinde, M4D Projesi raporlarının temel farkı, sadece sorunları teşhis etmekle kalmayıp çözüm nerileri de üretmesidir. Bu nedenle raporun sonunda, Türkiye'de basın özgürlüğünün güçlendirilmesine katkı sunacak politika nerileri, dayanışma modelleri ve uluslararası destek mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik somut tavsiyelere de yer verilmiştir.

I- 2025 YILININ İLK 6 AYINDA TÜRKİYE'DE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ATMOSFERİ

2025 yılında Türkiye'de basın özgürlüğü atmosferi dramatik bir biçimde gerilemeye devam ediyor. Geçtiğimiz yıllarda gazetecilere terör ve Cumhurbaşkanına hakaret suçlamaları ile açılan davalar azalmadığı gibi, cezalandırma işlevi görmeye devam ediyor. Dezenformasyon yasası kapsamında bizzat gazetecilik mesleğinin kendisi yasa dışı hale getirilirken, açılan davalar için verilen kararlar giderek daha fazla ağırlaşıyor, Türkiye yeni bir normale alıştırmaya çalışılıyor.

Bu yılın ilk altı ayında hem medya alanında hem de tüm Türkiye gündeminde en çok öne çıkan gelişme 19 Mart süreci tutuklamaları oldu. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ve muhalefetin müstakbel cumhurbaşkanı adayı Ekrem İmamoğlu'nun yanı sıra, birçok belediye başkanı, belediye çalışanı, iş insanı ve gazetecilere kadar genişletilen davalar, Türkiye'de yalnızca ifade ve basın özgürlüğüne değil, topyekun olarak demokrasi ve yargı bağımsızlığına vurulmuş en büyük darbe oldu. İmamoğlu'na yöneltilen iki farklı davadan 200'den fazla insanın gözaltına alınması ve önemli bir kısmının tutuklanması, ülkede siyasi ve demokratik haklar açısından yeni bir baskı dönemini açtı ki gazeteciler de bu baskılardan nasibini aldı.

19 Mart gözaltılarının ardından Türkiye'nin birçok noktasında patlak veren eylemler, son yıllarda polis şiddetinin ve hükümetin toplanma hakkına yaklaşımının en trajik örneklerini gösterirken, eylemleri haberleştiren, tutuklama süreçlerine dair haber yapan birçok gazeteci gözaltına alındı, haklarında davalar açıldı. Öte yandan, İmamoğlu soruşturmasının parçası olarak açılan Medya AŞ davası ile birçok gazeteci hem medya hem de yargı eliyle hedef gösterildi.

İmamoğlu soruşturmaları kapsamında ayrıca başta davalarda yetkili olan Cumhuriyet Savcısı Akın Gürlek'in şahsının hedef alındığı gerekçesiyle yine birçok gazeteci ve medya kuruluşu hedef gösterildi. BirGün yöneticileri, Sabah gazetesinin Akın Gürlek'e ziyaretini haberleştirdikleri için dava edildi. Keza 19 Mart öncesinde de İmamoğlu ile görüştüğü iddia edilen bilirkişi S.B. ile gerçekleştirdiği diyalogu yayına taşıyan gazeteci Barış Pehlivan başta olmak üzere 5 kanal çalışanına dava açıldı, genel yayın yönetmeni Suat Toktaş 55 gün tutuklu yargılandı.

19 Mart sonrası gazetecilere yönelik saldırılar, uluslararası raporlara da yansdı. Oxford Üniversitesi Reuters Enstitüsü, 2025 Dijital Haber Raporunda* hükümetin muhalif sesleri ve bağımsız medyayı bastırmaya yönelik çabalarını yoğunlaştırdığına dikkat çekti. 19 Mart sürecinin detaylıca işlendiği raporda, basına yönelik cezalandırma yöntemlerine yer verildi.

2025'in ilk altı ayında gazetecilerin hedef alındığı siyasi davalar yalnızca İmamoğlu soruşturmalarıyla sınırlı kalmadı. İş insanı Ayşe Barım, oyuncular Halit Ergenç, Rıza Kocaoğlu ve gazeteci İsmail Saymaz, 12 yıl önce gerçekleşen Gezi olaylarına katılmak ve organize etmek suçlamalarıyla gözaltına alındı, İsmail Saymaz, "Gezi Parkı olaylarının yönlendirmesinde ve organizasyonunda iştiraki" suçlamasıyla ev hapsi cezası aldı. Gezi davasının yanı sıra, gazeteciler Ercüment Akdeniz, Yıldız Tar ve Elif Akgül, katıldıkları yasal toplantılar gerekçe gösterilerek HDK davası kapsamında gözaltına alındı.

Yılın ilk yarısında gazetecilerin yaşadığı sorunlar yalnızca hukuki boyutla da sınırlı kalmadı. 2025 yılı, Ciner Grubunun satışına dair gelişmeler, Flash TV'nin el değiştirmesi üzerine açılan dava, Halk TV'ye yönelik operasyonlarla, hem medya şeffaflığının zarar görmeye devam ettiği hem de siyasetin medya üzerindeki etkisinin yoğunlaştığı bir yıl olarak başladı.

Medya atmosferi ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalelerin yanı sıra yoksulluk, güvencesizlik, hak gaspları ve sendikasızlık gazetecilerin en önemli sorunları arasında olmaya devam ediyor. M4D Projesi kapsamında bu yıl içerisinde gerçekleştirdiğimiz ve 2024 Yıllık Raporunda detaylarına yer verdiğimiz Mesleki Memnuniyet Anketi, 2025'te de gazeteciliğin asgari ücret tuzağından kurtulamadığını, birçok gazetecinin en başta gelen sorunları arasında basın özgürlüğü ve demokrasinin yanı sıra düşük ücretler ve güvencesizlik olduğunu ortaya çıkarıyor. Anketin verileri ışığında, ücret dağılımı incelendiğinde, mesleki-kurumsal hiyerarşinin üst basamaklarına çıktıkça daha az sayıda gazeteci için artan ücretlerin bir yanda; alt kademelere inildikçe ise çoğalan sayıda gazeteci için azalan ücretlerin diğer yanda olduğu tespit edilmektedir.

* https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2025-06/Digital_News-Report_2025.pdf

Bu görece yapılaşmış duruma ülkedeki ekonomik kriz, enflasyon ve alım gücünün giderek erimesi de eklenince gazetecilerin ücretleri konusunda oldukça vahim bir manzara ortaya çıkmaktadır. Buna göre 2024 yılında en çok 30 bin TL'ye kadar ücreti olan gazetecilerin oranı yüzde 77,1 iken (her dört gazeteciden üçü), 2025 yılında bu oran 56,2 olmuştur. 30 bin - 60 bin TL kazanan gazetecilerin oranı ise 2024 yılında 15,7 iken 2025 yılında 21,3'e yükselmiştir. Bu biçimsel yükselişe karşın enflasyonun resmi rakamlara göre yüzde 40'ların üzerinde seyretmeye devam ettiği bu dönemde gazetecilerin yarısından fazlasının hala en çok 30 bin TL ücrete erişebiliyor olmaları, 30 bin-60 bin bandında ücrete ulaşanların oranının ise gelmektedir.

Gazetecilik gibi toplumsal bir meslek alanında bu kadar düşük ücretlerin varlığı, gazetecilerin yalnızca geçimlerini sağlamaları açısından değil, aynı zamanda kendilerini geliştirebilmelerini, toplumsal-kültürel etkinliklere dahil olabilmelerini sağlayacak maddi imkanlarının kısıtlılığı gibi açılardan da oldukça zordur. Bu durumun gazetecilerin mesleki ve toplumsal vasıfları üzerinde de baskılayıcı bir etki yarattığı belirtilebilir.

2025 yılında Türkiye'de basın ve ifade özgürlüğüne yönelik baskılar, uluslararası kuruluşların gözlem ve raporlarına da yansdı. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Konseyi Başkanı Michael O'Flaherty, 19 Mart sonrası protestoların sırasında yaşanan yoğun şiddet ve haber alma hakkına yönelik saldırılara yönelik olarak; "Gazetecilere ve medya çalışanlarına, gazetecilik görevlerini yerine getirdikleri sırada yapılan saldırılara ilişkin haberleri ve bugün bazı şehirlerde yapılan baskınlarda protestolarla ilgili haber yaptıkları gerekçesiyle gazetecilerin gözaltına alınmasını endişeyle karşılıyorum. Gazeteciler ve medya çalışanları mesleki görevlerini yerine getirirken engellenmemelidir" diyerek, eylemlerin media atmosferine yönelik etkisine dikkat çekti.*

Ayrıca Avrupa Birliği Konseyi de Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınması üzerine yaptığı açıklamada hükümeti kınayarak; "Demokratik yollarla seçilmiş İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun, önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ana adaylarından biri olarak görülen bir siyasi figür üzerindeki baskının tüm özelliklerini taşıyan bu gözaltı kararını şiddetle kınıyoruz" dedi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler, Türkiye'nin Basın Özgürlüğü Endeksi'ndeki yerini bir sıra daha düşürdü, böylece 2025 yılında Türkiye tüm dünyada basın özgürlüğünde 180 ülke içinde 159. Sıraya geriledi. Gazetecilerin İsrail askerleri tarafından öldürüldüğü Filistin'in, sıralamada 163. olduğu hesaba katıldığında, Türkiye'deki durumun dramatikliği ortaya çıkıyor. Raporla otoriterliğin giderek daha fazla zemin kazanmasının, medya çoğulculuğuna dair soru işaretlerini arttırdığı belirtilirken, eleştirilerin susturulması için mümkün olan tüm imkanların kullanıldığına da dikkat çekildi. Endekse göre, Türkiye'de tüm medya kuruluşlarının %90'ının hükümet kontrolünde olduğuna işaret edilirken, özellikle 2023 seçimlerinin ardından yürüyüş ve protestoları haberleştiren gazetecilere yönelik toplu gözaltı ve şiddetin daha fazla arttığına dikkat çekildi. Ayrıca, online sansürün sistematikleşmesine, dezenformasyon yasasının gazetecileri hedef almak için kullanılmasına, RTÜK'ün TV kanallarını ağır cezalarla ekonomik olarak cezalandırıp güçsüzleştirmeye çalışmasına vurgu yapıldı.**

Oxford-Reuters Enstitüsü 2025 Dijital Haber Raporu, 2024 yılı boyunca Türkiye'de gazetecilere yönelik gözaltı ve tutuklama sayılarına vurgu yaparken, ayrıca terörle mücadele yasasının ülkemizde gazetecilik mesleğine verdiği zararın altını çizdi. Raporla, Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı dönemi boyunca toplam 250 gazeteciye Cumhurbaşkanına hakaret suçlamasından dava açıldığını, bu davalarda 77 gazetecinin ceza alması da önemli istatistikler arasında yer aldı.

2025 yılı endeksinde, tüm dünyada basın özgürlüğü göstergeleri arasında ekonomi tarihin en kötü seviyesine geriledi, gazetecilerin finansal durumlarının meslek tarihinin en kötü durumuna gerilediğine vurgu yapıldı. Endeks için toplanan verilere göre, 180 ülkenin 160'unda finansal istikrar ya yok ya da çok zor sağlanıyor. Ekonomik sorunlar, tüm dünyada daha fazla medya kuruluşunun kapanmasına sebebiyet veriyor. Bu yıl Arjantin'de 21, Tunus'ta 11, ABD'de ise 2 medya kuruluşu ekonomik sorunlar sebebiyle kapanmak zorunda kaldı.

2025 Endeksinde, Filistin'deki duruma da yer verildi. Geçtiğimiz 18 ay boyunca 200 gazetecinin İsrail askerleri tarafından öldürüldüğü belirtildi.

Article 19 2025 Küresel İfade Raporu, ifade özgürlüğünün tüm dünyada geçtiğimiz on yılda önemli gerileme yaşadığını ortaya koyuyor. Rapora göre, tüm dünyada her üç kişiden yalnızca biri 10 yıl önceki ifade özgürlüğüne sahip. Dünya nüfusunun yalnızca %4'ünün ifade özgürlüğü koşulları daha fazla gelişti. Türkiye, İfade Özgürlüğü sıralamasında 161 ülke arasında 137. Sırada ve krizli ülke kategorisinde. Türkiye'nin ifade özgürlüğü puanı 9. ***

* <https://tr.euronews.com/2025/03/25/avrupa-konseyiden-turkiye-ve-ifade-ozgurlugu-konusunda-insan-haklari-hatirlatmas>

** <https://rsf.org/en/country-turkiye>

*** <https://www.globalexpressionreport.org>

Medya Özgürlüğü Acil Müdahale Takip Veri Tabanına göre, 2025 yılının Ocak ayından Haziran ayının sonuna dek Türkiye’de basın özgürlüğüne yönelik toplam 53 yeni saldırı yaşandı. Veri tabanında 2025 yılında Türkiye’de medya özgürlüğüne yönelik ilk saldırı, Aslıhan Gençay’ın Hatay’daki yolsuzluk haberi üzerine yargılanması olurken, son olarak da Halk TV Sahibi Cafer Mahiroğlu’nun ihaleye fesat karıştırma suçlamasıyla tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edilmesi eklendi. Medya Özgürlüğü Acil Müdahale Veri Tabanına göre, basın özgürlüğüne yönelik saldırıların 27’sinin hedefinde kadın gazeteciler yer aldı*.

2025 yılında yayınlanan Kadın Basın Özgürlüğü 2024 raporunda göre, tüm dünyada kadın gazetecilere yönelik basın özgürlüğü ihlalleri, bir önceki yıla kıyasla %56 arttı, toplam 951 ihlal raporlandı. 2024 yılında, kadın gazetecilere yönelik en fazla basın özgürlüğü ihlalinin yaşandığı ülke Türkiye oldu. Türkiye’de 128 ihlal belirlenirken, bunu 105 ile Rusya izledi. Kadın gazetecilere yönelik yargı yoluyla gerçekleşen toplam 152 ihlalin 56’sı da Türkiye’de yaşandı, ülkemiz bu alanda da maalesef başı çekti.

Freedom House Dünyada Özgürlük Şubat 2025 bulgularına göre, son 10 yılda özgürlüğün en fazla gerilediği ülkeler arasında Türkiye 22 puan düşüşle 8. sırada geliyor ve özgür olmayan ülkeler arasında yer alıyor.***

Dünya Ekonomik Forumu Küresel Riskler Raporu ise tüm küre için karamsar bir tablo çizdi. Rapora göre, mevcut küresel riskler arasında devletler arası silahlı gerilimler başı çekerken, medya atmosferinin en önemli sorunlarından biri olan mezenformasyon ve dezenformasyon dördüncü sırada yer aldı. Rapora göre dezenformasyon, gelecek yıllarda giderek daha büyük bir sorun olmaya devam edecek.

Avrupa Gazeteciler Federasyonu, bu yılın Haziran ayında yıllık genel kurulunu tamamladı. Budapeşte’de gerçekleşen genel kurulda, Avrupa’da basın özgürlüğüne yönelik tehditlere karşı kolektif eylem imkanları gündemdedi. Gazeteciler Cemiyetinin de iki temsilci ile katıldığı toplantılarda, genel olarak Avrupa, özel olarak da Macaristan’da giderek yoğunlaşan özgürlük ihlallerine ve boğulan medya atmosferine dikkat çekildi. Ayrıca, medya düzenleyici kurullarda gazetecilerin temsilinin çoğunlukta olması gerektiği vurgulanırken, Türkiye örneği de tartışıldı; “Türkiye’deki RTÜK gibi kurumların Avrupa’nın başka yerlerinde kopyalanmasına izin veremeyiz. Medya düzenlemesi, otosansür ya da baskı aracı olmamalı” ifadesinin kayıtlara geçtiği toplantıda, ülkemizdeki gazetecilerin sorunları da gündeme getirildi.

Dijital Tekellerle Mücadelede Yeni Adımlar

İnternet gazeteciliğinin Google başta olmak üzere belli başlı dijital tekellerin giderek daha fazla kontrolü altına girmesi, geçtiğimiz yıllarda Türkiye’de gazeteciliğin en önemli sorunlarından biri haline geldi. Dijital tekellerin internette yayın yapan medya kuruluşlarına yönelik trafik üzerindeki yekpare kontrolü, algoritma değişikliğinin şeffaf olmayışı ve halihazırda ekonomik sorunların yıprattığı medya ortamını daha fazla kırılganlaştırması, giderek büyüyen bir sorun haline geliyor. Son olarak, Google’in 2024 ve 2025 yıllarında gittiği ani algoritma değişiklikleri, özellikle bağımsız medyanın en önemli ekonomik gelirlerinden birini oluşturan internet trafiğini sıfıra indirdi. Bu değişikliklerin yarattığı sorunlara yönelik olarak bu yılın Mart ayında, Artı Gerçek, BirGün, Diken, Ekonomim, Gazete Pencere, Kısa Dalga, Medyascope ve T24 ortak bir açıklama yayınlarken hem Google’e tepki gösterdi hem de okurlarına dayanışma çağrısında bulundu.

Yapılan ortak açıklamada Google’in algoritma değişikliklerinin bağımsız medyaya yönelik bir ambargo haline geldiği belirtilerek şu ifadeler kullanıldı;

“Türkiye’de yayın yapan bağımsız medya kuruluşları olarak bir kez daha Google’in okur trafiğimize uyguladığı ambargo ve bu ambargonun yıkıcı sonuçlarıyla karşı karşıyayız. Tüm kamuoyunun, özellikle de okurlarımızın, durumun ciddiyetinin farkına varmasının hayati önemde olduğunu vurgulamak istiyoruz.”

Açıklamada, Google’in bir tekel gibi hareket edişine de vurgu yapıldı:

“Önemle belirtmek isteriz ki Google’in hiçbir denetime uğramadan, salt kendi ihtiyaçları doğrultusunda yaptığı trafik akışı değişiklikleri yalnızca medya kurumlarının görünürlüklerini etkilemekle kalmıyor. Google tarafından görmezden gelinenlerin ağırlığını bağımsız medya kurumlarının oluşturduğu bu ‘yeni’ internet haber ekosistemi, kamuoyunun habere erişimini de zorlaştırıyor. Uzun vadede ise bu durum, zaten birçok baskı ile mücadele eden medya kurumlarının mali yapılarına geri dönülmez zararlar verme riski taşıyor.”

Google’in ani algoritma değişiklikleri ve sonucunda yaşanan trafik kesintilerinin bağımsız medyaya verdiği zararın bu yılki en trajik kanıtı, Gazete Duvar’ın kapanması oldu. 8 medya kuruluşunun açıklaması yayınlanmadan kısa süre önce kapanan Duvar’ın yönetimi, sebep olarak ekonomik sorunlara işaret etti.

* <https://www.mfr.eu/monitor/>

** <https://www.womeninjournalism.org/reports-all/q1-2024-12la9>

*** https://freedomhouse.org/sites/default/files/2025-02/FITW_World_2025_Feb.2025.pdf

Medya kuruluşlarının açıklamasında da bu duruma; “Okuduğunuz açıklamayı hazırladığımız günlerde, metnin altında imzası bulunması gereken Gazete Duvar’ın kapanması, tam da dikkat çekmeye çalıştığımız tehlikenin ne denli gerçek olduğunu ortaya koyuyor” ifadesiyle vurgu yapıldı.

Dijital Tekellerle mücadele, Gazeteciler Cemiyetinin Medya için Demokrasi/Demokrasi için Medya projesi kapsamında Medya Dayanışma Grubu paydaşlarıyla düzenlediği bu yılki Medya Konferansının da ana konusu oldu. Konferans öncesinde gerçekleştirilen dijital tekeller çalıştayına katılan gazeteciler, akademisyenler, hukukçular ve meslek örgütü temsilcilerinin katkılarıyla, “Dijital Tekeller, Tehditler ve Arayışlar Konferansı Sonuç Bildirgesi” oluşturuldu. Bu bildiriyle hem günümüz Türkiye’sinin medya atmosferinin dijital sorunları detaylı biçimde ortaya konurken, aynı zamanda çeşitli arayışlar ve önerilerde de bulunuldu.

İnternet gazeteciliğini tehdit eden dijital tekelleşme, yerel medyanın da önde gelen sorunları arasında geliyor. Gazeteciler Cemiyetinin Medya için Demokrasi/Demokrasi için Medya projesi kapsamında yerel cemiyetler ve meslek örgütleriyle gerçekleştirdiği durum değerlendirme toplantılarında da en çok dile getirilen sorunların başında internet gazeteciliğinin sorunları yer aldı. Trafik ve reklam krizinin yanı sıra, internet gazeteciliğinin sınırlarının yalnızca hükümet ve devlet kurumları eliyle çiziliyor olmasının, mesleğin geleceğine yönelik önemli bir tehdit olduğunun altı çizildi. Özgün habercilik konusunda özel bir yerde duran yerel medyanın, hem ekonomik hem siyasi baskılar sebebiyle devamlı olarak küçülme-kapanma-birleşme üçgeninden çıkabilmesi için internet gazeteciliğinde alternatif gelir yaratma imkanlarının önemine dikkat çekildi.

Dijital medyada tekelleşme, dünya çapında da giderek daha fazla kabul edilen bir sorun haline geldi. Nisan ayında ABD’nin Virginia eyaleti bölge hakimliği, Google’ın arama motorunun dijital reklam networku üzerinden rekabet ve yeniliği boğan, zararlı bir tekel olduğuna kanaat getirdi.*

Oxford Üniversitesi Reuters Enstitüsü de 2025 Dijital Haber Raporunda** , dijital medya atmosferindeki yeni gelişmelerin gazetecilik mesleği üzerindeki olumsuz etkilerini ele aldı.

Raporda, sosyal medya ve video platformlarına yönelik ilgideki artışın, kurumsal medya kuruluşlarının ‘üzerinden atlama’ imkanına dönüştüğü, siyasetçilerin bu durumu suistimal ettiği vurgulandı. Raporda; “Sosyal medya ve video platformlarına yönelik giderek artan tüketim, ‘kurumsal gazeteciliğin’ etkisini daha da zayıflatıyor ve podcast yayıncıları, Youtuberler, TikTok üreticilerinden oluşan, bölünmüş bir alternatif medya çevresini besliyor. Tüm dünyada popülist politikacılar, geleneksel gazeteciliğin üzerinden atlayarak, nadiren zor sorular soran, birçoğu dezenformasyon yayan dost canlısı partizan medya, medyatik kişilikler ve sosyal medya fenomenlerini tercih ediyor” ifadeleriyle durumun ciddiyetinin altı çiziliyor.

* <https://edition.cnn.com/2025/04/17/tech/google-adtech-trial-decision>

** https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2025-06/Digital_News-Report_2025.pdf

2- BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNDE YASAL DÜZENLEMELER DEVLET VE HÜKÜMET POLİTİKASI

a.Yasal düzenlemeler, davalar, cezaevindeki gazeteciler

Yasal Düzenlemeler

Dezenformasyon yasası adıyla bilinen ve Ekim 2022'de yürürlüğe giren "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçu düzenlemesi, Türkiye'de gazeteciliğin önündeki en önemli engellerden biri olmaya devam ediyor. Yasa kapsamında bugüne kadar 4 bin 590 kişiye soruşturma açılırken, onlarca gazeteciye dava açıldı. Geçen 3 yılda toplam 67 gazeteci dezenformasyon davasından yargılandı. Başta deprem ve seçim gündemleri olmak üzere, Yenidoğan çetesi ve çeşitli istismar olayları gibi kamuoyunu derinden sarsan gündemlere dair yapılan haber ve paylaşımlar yasanın hedefinde. Soruşturma ve davaların önemli bir kısmı ise hükümeti eleştiren haber ve yazılar sebebiyle muhalif, bağımsız medya mensubu gazetecilere açıldı. Kızılay'daki yolsuzluklara yönelik haberleri sebebiyle İsmail Arı'nın yanı sıra Ahmet Kanbal ve Gökhan Özbek'e dezenformasyon yasası üzerinden toplam dörder kez soruşturma açıldı. Soruşturma ve davaların hedef aldığı gazeteciler ve haberler, dezenformasyon yasasının bağımsız gazeteciliği hedef aldığının adeta kanıtı oldu. En fazla dava deprem haberlerine açılırken, bunu yolsuzluk, seçim, yargıya ve devlet kurumlarına ilişkin haberler izledi.

Halen daha Evrim Kepenek, Rojda Oğuz, Fırat Bulut, Dinçer Gökçe, Nilay Can, Veysi Dünder, Tolga Şardan, Seyhan Avşar, Doğan Akın ve Candan Yıldız, dezenformasyon yasası kapsamında açılan davalardan yargılanmaya devam ediyor.

AYM Kararları

AYM, bu raporun tarihine kadar basın özgürlüğü ve gazeteciliğe yönelik önemli bir karara imza attı. Gazeteci Ali Kızılk'ın, "Airporthaber" sitesindeki yazılarına erişim engeli getirilmesine yönelik olarak AYM, anayasanın 26 ve 28. maddeleri uyarınca, ifade ve basın özgürlüğü haklarının ihlal edildiğine hükmederek erişim engelinin kaldırılması ve yeniden yargılama yapılmasına karar verdi. Kızılk'ın, airporthaber web sitesinde 2014 tarihinde Türk Hava Kurumunu (THK) eleştiren 5 yazısının, hakaret ve kişilik haklarına saldırı gerekçeleriyle erişime engellenmesi, Anayasa Mahkemesince "İnternete erişimin engellenmesi tedbiri, en son başvurulacak çare olmalıdır. İnternet ortamında bulunan zararlı içeriklerle, diğer başka usullerle mücadele etmek mümkünse ya da erişimin engellenmesi ile korunan menfaate karşılık daha büyük bir zarar doğmuşsa, böyle bir durumda erişimin engellenmesi kararı, ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalini teşkil edecektir" gerekçesiyle kaldırıldı. AYM'nin giderek daha fazla yaygınlaşan erişim engeli uygulamasına yönelik olarak "son çare" ifadesini kullanması, ülkemizde giderek daha fazla baskı altına alınan basın özgürlüğü açısından önemli bir karar olarak tarihe geçti.

AYM, ayrıca, zorla tekzip yayımlamak zorunda bırakılan Günebakış gazetesi Sorumlu Müdürü Aydın Gelleci'nin ifade ve basın özgürlüğü haklarının ihlal edildiğine hükmetti; gazeteciye, mahkeme giderleri dahil 29 bin TL ödenmesine karar verdi.

Ayrıca bu yılın ilk 6 ayında, gazeteci Yıldız Tar'ın hukuka aykırı biçimde tutulmasına ve gazeteci Erdoğan Alayumat'ın dijital materyallerine hukuka aykırı el konulmasına dair başvurular yapıldı.

AİHM Kararları

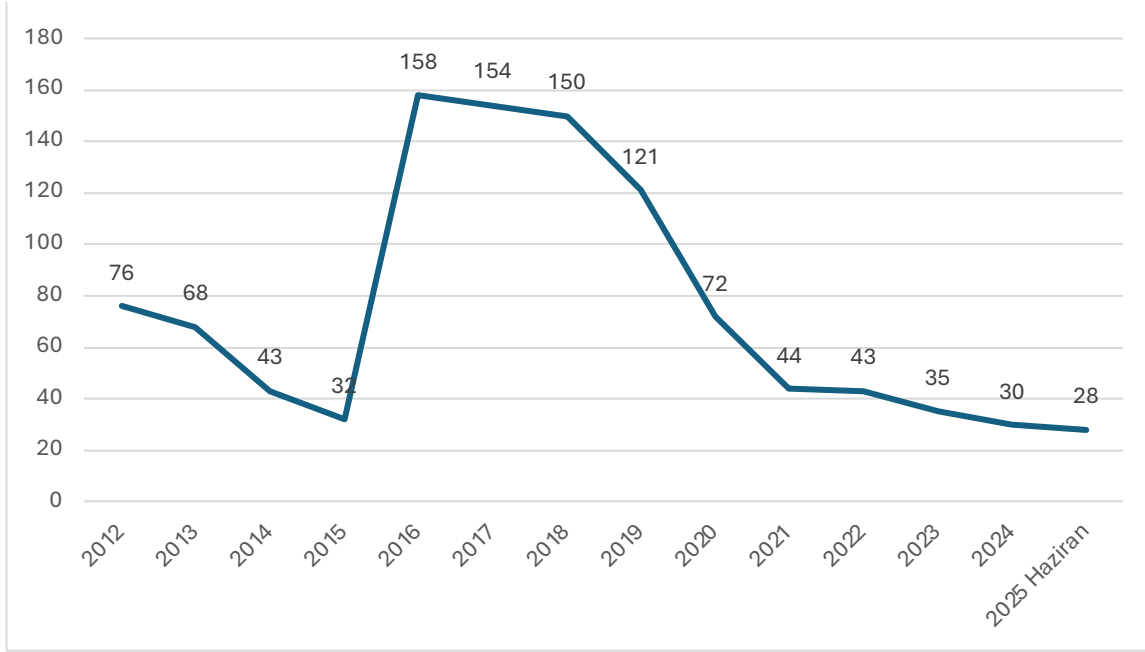
AİHM, bu raporun hazırlandığı tarihte yalnızca bir başvuruya yanıt verdi. TRT'de baş kameraman olarak çalışan Binali Erdoğan'ın sosyal medya paylaşımları sebebiyle "cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla kamu görevinden çıkarılmasının "düşünce ve ifade özgürlüğünün" ihlali olduğuna karar verildi. Mahkeme, Erdoğan'a 7 bin 600 Euro tazminat ödemesine hükmetti.

Basın Davaları

Gazeteciler Cemiyeti'nin medya izleme ve raporlama çalışmalarına başladığı 2012 yılından bu yana tutulan kayıtlara göre cezaevindeki gazetecilerin sayısına ilişkin grafik 2025 Haziran ayı sonunda şöyle oldu:

Grafik 1 : 2012-2025 Haziran Cezaevindeki Gazetecilerin Sayısı

Grafikte öne çıkan 2016 yılına dair ani yükseliş, 15 Temmuz darbe girişiminden kaynaklanıyor. 2019 yılından itibaren ise darbe girişimi ve takip eden süreçte içeri atılanların infaz süresi bittiği için düşmeye başlasa da yalnızca Haziran ayında 6 gazetecinin cezaevine girdiğini eklemek gerekir. Cezaevinde kalma sürelerinin düşmesi sebebiyle son iki yılda cezaevindeki gazeteci sayısı düşse dahi yıl içerisinde cezaevinde belli bir süre kalan gazeteci sayısı giderek daha fazla artıyor. Dolayısıyla grafikte azalma bir normalleşme ve özgürleşme anlamına gelmiyor.

* Gazeteciler Cemiyeti Özgürlük için Basın Projesi çalışmalarına göre Aralık ayı sonunda demir parmaklıklar ardında en az 28 gazeteci vardı.

* Expression Interrupted'in 2025 1. Çeyrek raporu bulgularına göre 2025'in ilk 3 ayında cezaevindeki gazeteci sayısı 33 olmuş, ev hapsi cezasına mahkum edilen İsmail Saymaz ve Ender İmrek'in cezaları, bu raporların hazırlandığı dönemde kaldırılmıştı. İnternet sitesinde, cezaevindeki gazeteci sayısına dair güncel sayı 30 olarak açıklandı.

* MLSA'nın Cezaevindeki Gazeteciler ve Medya Çalışanları raporuna göre 27 gazeteci cezaevinde. Listeye son olarak, cumhurbaşkanına hakaret ve tehdit suçlaması ile 22 Haziran'da tutuklanan Fatih Altaylı eklendi. Ancak raporunun hazırlandığı dönemde MLSA listesindeki Artvin davasından tutuklu gazeteci sayısı 4'ken, Medya Gözlem Raporu 2025/1 hazırlandığı dönemde bu sayı 5'e çıktı.

* Pen Intenrational'in da imzacısı olduğu, Uluslararası Basın Enstitüsünün (IPI) Şubat tarihli Türkiye'de Basın Özgürlüğüne Yönelik İhlali Kınıyoruz metnine göre, yılın henüz ilk ayında 6 gazeteci hapis cezası alırken, 5 gazeteci ise tutuklanmıştı.

* TGS'nin 23 Haziran 2025 tarihli duyurusuna göre, 15 gazeteci mesleklerini icra ettikleri için cezaevindeydi. Sendikanın 1 Nisan tarihli 2024-2025 raporuna göre ise yılın ilk 4 ayında 29 gazeteci tutuklanırken, 6 gazeteciye ev hapsi cezası verildi. 56 gazeteci darp edildi.

* Bianet 2025 Birinci Çeyrek Medya Gözlem Raporuna göre, yılın ilk üç ayında en az 22 gazeteci gözaltına alındı.

Gazetecilere yönelik hak ihlalleri ve şiddette İmamoğlu davaları dönüm noktası oldu. Henüz 19 Mart öncesinde, İmamoğlu'nun yargılandığı bir davadaki bilirkişi ifadesinin haberleştirilmesi sebebiyle Halk TV'den Suat Toktaş, Serhan Asker, Kürşad Oğuz, Barış Pehlivan ve Seda Selek yargılanırken, Suat Toktaş 34 gün tutuklu kaldıktan sonra tahliye edildi. Şubat ayında BirGün çalışanı 3 gazeteci, İmamoğlu davalarının savcısı Akın Gürlek'e dair haberleri sebebiyle "terörle mücadelede görev almış kişileri hedef gösterme" suçlamasıyla gözaltına alınmıştı.

19 Mart'ta CHP'li İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınıp tutuklanmasının ardından ise İstanbul'da çok sayıda gazeteci soruşturmaya tabi tutuldu; 13'ü polis şiddetiyle karşılaştı, 14'ü gözaltına alındı, 7'si tutuklandı, 700'den fazla sosyal medya hesabına erişim engeli getirildi.

"Cumhurbaşkanına hakaret" suçlaması, bu yıl da gazetecilere yönelik keyfi hak ihlalleri arasında başı çekmeye devam ediyor. Henüz yılın ilk ayında, Sultan Keleş, cumhurbaşkanına hakaret suçlaması ile yargılandığı davadan 1 yıl 2 ay hapis cezası aldı.

Dagens ETC muhabiri İsveçli Joakim Medin, 27 Mart'ta Türkiye'ye girişinde yine bu suçlama sebebiyle tutuklandı. Bianet'in 2025 İlk Çeyrek Medya Gözlem Raporuna göre, yılın ilk üç ayında en az 19 gazeteci ve karikatürist, Cumhurbaşkanına hakaret suçlamasıyla gözaltına alındı.* Gözaltına alınan gazeteciler, Barış Pehlivan, Ozan Alper Yurtoğlu, Deniz Yücel, Ahmet Sever, Levent Gültekin, Sedef Kabaş, Hayko Bağdat, Baransel Ağca, Çiğdem Akbayrak, Erk Acarer, Julien Serignac, Gerard Biard, Laurent Sourisseau, "Alice", Ramazan Yurttapan, Haydar Ergül, Sultan Keleş, Furkan Karabay (2) ve Rüstem Batum oldu. Ayrıca bu rapor hazırlanırken, gazeteci Fatih Altaylı da cumhurbaşkanına hakaret ve tehdit suçlaması ile gözaltına alınıp tutuklandı.

2025 yılının ilk altı ayında, raporun hazırlandığı tarihe kadar Türkiye'de en az 65 gazeteci gözaltına alındı. Bu sayı, 2022 yılında 78, deprem ve genel seçimlerin damga vurduğu 2023 yılında 85, 2025 yılında ise 112 olarak kayıtlara geçmişti. Önceki yıllara kıyasla bu yıl yaşanan kaygı verici artış; dezenformasyon yasası gibi muğlak yasal düzenlemeler ve giderek daha da siyasallaşan yargı eliyle gazeteciliğin ve halkın haber alma hakkının adeta kriminalize edilmesinin doğrudan bir sonucudur. Nitekim henüz daha yılın ilk 6 ayında en az 65 gazetecinin gözaltına alınması, yargı süreçlerinin gazetecilere yönelik hukuka aykırı bir cezalandırma yöntemi haline geldiğinin göstergesi. 2025 yılında gerçekleşen Mesleki Memnuniyet Araştırmasına katılan 292 gazetecinin üçte birinden fazlası (%36,7), gazetecilik faaliyetinden ötürü gözaltına alınma ya da yargılanma gibi süreçler yaşadığını ifade etti.

Basın Kartı Düzenlemeleri

Yeni Basın Kanunu uyarınca 10 Nisan 2023'te yayımlanan yeni Basın Kartı Yönetmeliği'ne Gazeteciler Cemiyeti'nin öncülüğünde meslek örgütlerinin Danıştay'da açtığı davalarda elde edilen kazanımlar yansımıştı. Danıştay tarafından yürütmesi durdurulan, gazetecilerin "basın meslek onurunu zedeleyecek işler yapması", "milli güvenlik ya da kamu düzenine aykırı davranışlarda bulunması veya bu tür davranışları alışkanlık edinmesi" halinde kartın iptal edilebileceği gibi hükümler yeni yönetmelikte yer almadı. Ancak Basın İlan Kurumu Genel Kurulu kararıyla kabul edilen Basın Ahlak Esaslarına aykırı davranışı halinde gazetecinin basın kartının Komisyon tarafından iptal edilebileceği ya da kamu enformasyon görevlilerine de basın kartı verilebileceği yönündeki tartışmalı maddeler yeni yönetmelikte kalmaya devam ediyor.

Keza Basın Ahlak Esasları çerçevesinde kartı iptal edilen gazetecinin bir yıl süreyle yeni kart alamayacağı hükümlerine yönelik olarak, Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Gazeteciler Sendikası 2023'te ilgili maddeleri Danıştay'a götürerek yürürlüğün durdurulması ve iptal davası açmıştı.

2024 yılında Basın Kartı Yönetmeliğinde değişiklik yapılmış, buna göre, sürekli basın kartı alabilmek için yapılan süre hesabında, serbest basın kartı taşınan dönemlere ait toplam sürenin en fazla 24 ayının dikkate alınacağı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra yapılan değişiklikle Anadolu Ajansında (AA) ve Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunda (TRT) haber alanında çalışmayanlara basın kartı verilmeyecek.

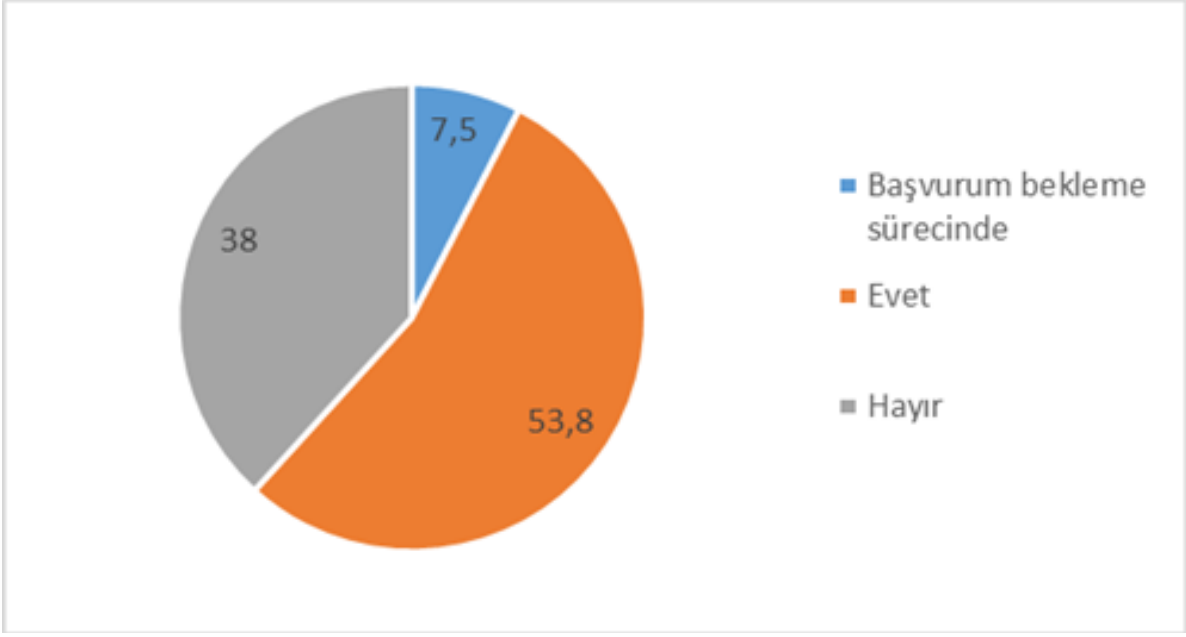
2024 yılında 5 Mart, 5 Haziran ve 5 Kasım tarihlerinde üç Basın Kartı Komisyonu toplantısı yapılmış, bu toplantılarda 2839 göreve bağlı basın kartı, 745 sürekli basın kartı, 6 serbest basın kartı, 2 şeref basın kartı düzenlenmiştir. 2025 yılı başında, 22 bin 929 basın kartı bulunmakta olup, bunlardan 7 bin 684'ü sürekli basın kartıdır.2024 başında basın kartı sayısı 20 bin 860'ken, bunların 7 bin 76'sı sürekli basın kartıydı.

M4D projesi kapsamında düzenlenen Mesleki Memnuniyet Anketi, gazeteciler içinde basın kartı sahipliği durumuna dair tabloyu gözler önüne seriyor.

Araştırmaya katılan gazetecilerin yüzde 53,8'i basın kartı sahibi olduğunu, yüzde 38'i basın kartının olmadığını belirtmiştir. Yüzde 7,5'lik bir kesim ise basın kartı başvurusunun bekleme sürecinde olduğunu ifade etmektedir.

* <https://static.bianet.org/2025/05/bia-medya-gozlem-raporu-2025-ilk-ceyrek.pdf>

Grafik 2: Basın Kartı Sahipliği

Bu oran dikkate değerdir ve küçümsenmemelidir. Son yıllarda Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın basın kartı başvurularını değerlendirme sürecinde izlediği belirsiz ve seçici tutum, birçok gazetecinin başvurusunun ya reddedilmesine ya da uzun süre karşılıksız bırakılmasına yol açmaktadır. Bu durum, gazeteciler üzerindeki baskının siyasal ve yönetsel nitelikte yeni bir biçimi olarak değerlendirilmektedir.

Başvurusu sonuçlandırılmadan bekletilen gazeteciler, Türkiye'deki basın ortamının son dönemde öne çıkan sorun başlıklarından biri olmayı sürdürmektedir.

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Basın İlan Kurulu (BİK)

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Basın İlan Kurumu (BİK), Türkiye'de televizyon ve yazılı basının düzenlenmesi, denetlenmesi ve desteklenmesi amacıyla kurulmuş kamu kurumlarıdır. Ancak 2025 yılının ilk altı ayında bu iki kurumun uygulamaları, medya sektörü tarafından sıklıkla tartışma konusu olmuş; özellikle ifade özgürlüğü ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından eleştirilmiştir. RTÜK, geçtiğimiz yıl dozu artan ağır para ve ekran karartma cezalarını bu yıl da sürdürmeye devam ederken, kurul başkanı Ebubekir Şahin, bağımsız medya kuruluşları ve gazetecilere yönelik skandal açıklamalarıyla gündemde kalmaya devam ediyor.

Anayasa Mahkemesi'nin pilot kararı sonrasında, BİK artık Basın Ahlak Esasları doğrultusunda doğrudan resmi ilan kesme cezası verememektedir. Ancak mevcut mevzuat kapsamında resmi ilan yayınlama yeterliliğine ilişkin kriterlerin ağırlığı, özellikle yerel medya kuruluşları üzerinde ciddi bir ekonomik baskıya yol açmakta; bu durum, Basın İlan Kurumu'nun sektördeki rolüyle ilgili eleştirilerin sürmesine neden olmaktadır.

Nitekim M4D Projesi kapsamındaki Durum Değerlendirme Toplantıları'nda da yerel gazeteciler, BİK'in uygulamalarını en önemli sorun alanlarından biri olarak ifade etmişlerdir. Özellikle ilan desteği için Kurumun istediği şartların yerel medyaya göre düzenlenmemesi, dağıtılan ilanların sınırlandırılması gibi sorunlar, yerel gazetelerin küçülme, kapanma ve birleşme üçgenine sıkışmasına neden olmaktadır.

RTÜK ise özellikle eleştirel yayın politikası benimseyen televizyon kanallarına yönelik yüksek para cezaları ve yayın durdurma kararlarıyla gündeme gelmektedir. Özellikle para cezalarında kimi medya kuruluşlarının partizan bir biçimde muaf tutulması, Türkiye'de medya atmosferinde kutuplaşmayı yoğunlaştırmaktadır. Bu uygulamalar, kurulun görev ve yetki sınırları bağlamında kamuoyunda ve medya çevrelerinde tartışılmakta, zaman zaman basın özgürlüğü ile bağdaşmadığı yönünde değerlendirmelere konu olmaktadır.

Her iki kurumun da hem yürürlükteki mevzuatı uygulama biçimi hem de mevcut yetki çerçevesinin ötesine geçen yaklaşımları, medyada çoğulculuk ve bağımsızlık açısından eleştirilere neden olmaktadır.

RTÜK

RTÜK, iktidara yönelik eleştirel yayın yapan bağımsız radyo ve televizyon kanallarını Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 8. Maddesinin birinci fıkrasına dayanarak cezalandırıyor. Madde tarafsızlık, hukukun üstünlüğü, milli ve manevi değerler, bölücülük, ayrımcılık, kin ve düşmanlığa tahrik, eleştiri sınırları ötesinde hakaret ve iftira, haksız çıkar, insan onuru ve özel hayatın gizliliği gibi bentlerle yayıncılara sorumluluk yüklüyor.

Ancak CHP ve DEM Parti kontenjanından seçilen üç üyenin muhalefetine karşı kararlar Üst Kurul'un AK Parti ve MHP kontenjanından seçilen üyeleri tarafından alınıyor. Bu ağırlık sebebiyle de kurumun aldığı kararlar, özellikle verilen cezalar siyasi motivasyonlarla yönlendirilebiliyor.

RTÜK, yasa çerçevesinde hareket edildiğini savunsa da basın özgürlüğünü tehdit eden ceza kararlarına dayanak yapılan 8. Maddenin birinci fıkrası, içerdiği 23 ayrı bentte yayıncılarla birlikte RTÜK üyelerine de sorumluluk yüklüyor. Bunlar arasında "siyasi partilerle ilgili taraf tutar nitelikte" yayın yapılamayacağı, "yargı kararı olmaksızın kimsenin suçlu ilan edilemeyeceği ve yargılama sürecini ve tarafsızlığını etkiler nitelikte yayınlar yapılamayacağı", gibi maddeler kâğıt üzerinde çoğulcu, demokratik ve eşitlikçi uygulamaya hizmet etse de uygulamada bu maddelerde ilkesel yaklaşım iktidar bürokratlarının kişisel kanaatlerine göre hayata geçiyor.

Örneğin RTÜK, açıkça iktidar koalisyonundaki partileri destekleyen, yanlı yayın yapan, muhalif siyasetçileri hakarete varan ifadelerle suçlayan, hiçbir temeli olmayan iftiralarla karalayan, hedef gösteren ve tehdit eden, siyasi iktidar lehine dezenformasyon yapan televizyon kanallarını cezalandırıyor.

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, 19 Mart'ta Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının hemen ardından, yayıncı kuruluşları haber içeriklerinde kamu yararını ve toplum huzurunu gözetmeleri konusunda uyardı. Yalnızca Türkiye'de değil tüm dünyada demokrasiye yönelik ciddi bir saldırı olarak nitelenen yargı kararının nasıl haberleştirilmesi gerektiği konusunda gazetecileri tehdit eden Şahin'in açıklaması tartışma yarattı. Keza Şahin, Nisan ayında da sokak röportajlarında konuşan yurttaşların iktidarı eleştiren söylemlerine yönelik olarak da "Neden sokak röportajlarının yüzde 99'u devlet ve hükümetin aleyhine söylemler üzerine kuruluyor? Bunu hiç düşündünüz mü? Kusura bakmayın, biz buna izin veremeyiz. Sokak röportajlarında her türlü melanet var. Bunların bizim mecralarımızda bir yayıncı gibi yayınlanmasına müsaade etmeyiz" ifadeleriyle, Youtube üzerindeki lisans baskısının, muhalif seslere yönelik bir susturma biçimi alabileceğinin de sinyallerini vermişti.

2025 yılının ilk 6 ayında RTÜK'ün en tartışmalı cezaları, 19 Mart eylemlerini haberleştiren SZC TV'ye verilen 10 günlük yayın yasağı ve Halk TV'de iktidarın dış politikasına yönelik eleştiriler sebebiyle verilen 10 günlük ekran karartma yasağı oldu. RTÜK, bu 6 aylık dönemde de 2024 yılında olduğu gibi rekor para cezalarıyla bağımsız medya üzerindeki ekonomik baskıları sürdürdü.

Youtube'de TV Lisans Baskısı Artıyor

RTÜK'ün 2025 yılının ilk günlerinde Youtube ile görüşmelerin neticelendirdiğini duyurarak, Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik'e dayandırdığı yeni lisans yasası, platformda yayın yapan medya kuruluşlarını kurulun yetki ve denetimine bağlayan lisans yasası, internet ortamında medya üzerindeki kontrol ve baskıyı daha da artırdı.

CHP'li RTÜK Üyesi Tuncay Keser, kurulun kararına yönelik olumsuz oy gerekçesini; "Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp anayasal güvence altında olduğu rejimlerdir. Son yıllarda bilişim teknolojisinde sağlanan gelişme, interneti en yaygın iletişim ortamı haline getirmiş, değişik platform ve mecralar, haberleşme özgürlüğü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile basın özgürlüğünün en önemli aracı haline gelmiştir" diyerek açıkladı.

RTÜK'ün kararı, internet ortamında yapılan gazeteciliğin sınırlarına dair birçok tartışmayı beraberinde getirdi. İnternet platformlarında yayın yapan basın kuruluşlarının RTÜK'ün kontrol ve denetimine girmesini mecburi hale getiren, aksi halde erişim engeli gibi cezalar getiren kanun, birçok gazeteci ve hak savunucusu tarafından hukuksuz bulundu.

Kararın ardından RTÜK'ün lisans talebinde bulunduğu ilk Youtube kanalı Cumhuriyet TV oldu. RTÜK üyesi İlhan Taşçı, RTÜK'ün Cumhuriyet TV üzerindeki ceza yetkisinin mevzuatta yeri olmadığını vurgulayarak; "RTÜK'ün internet üzerinden yapılan yayınlarla ilgili denetim yetkisi, tıpkı bir televizyon yayınının olduğu gibi katalog biçiminde internet üzerinden yayımlanması halinde söz konusu olabilir. Örneğin A kanalı,

B kanalı kendi içeriğini internet üzerinden de yayımlıyorsa 6112 sayılı kanuna göre, RTÜK'ün yetkisi var. Ancak Cumhuriyet TV'ye baktığımızda, klasik anlamda bir televizyon gibi belli saatlerde belli programlarda sistematik bir yayın akışı yok. Bu haliyle RTÜK'ün de Cumhuriyet TV için 'Lisans alın' deme yetkisi yok" dedi. RTÜK'ün internet ortamındaki lisans dayatması Youtube ile başlamamıştı. 2022 yılında DW Türkçe, Euronews Türkçe ve Amerika'nın Sesi internet haber sitelerine 72 saatte lisans başvurusu yapmalarını istemiş, sebep olarak da ilgili web sitelerindeki video yayınlarını gerekçe göstermişti.

İnternet yayın lisansı için istenen ücretlerin fahişliği de bağımsız medyayı sınırlayan bir başka faktör; 2025 yılı için internet ortamından yayın yapan/yapacak medya hizmet sağlayıcı kuruluşların 2025 yılı için ödemeleri gereken 10 yıllık yayın lisans ücretleri; 1 milyon TL, ayrıca YouTube yayıncılarının RTÜK lisansı alması halinde lisans ücretine ek, gelirlerinin binde 5'ini katılım payı olarak RTÜK'e ödemesi gerekiyor.

Gazeteci Fatih Altaylı'nın gündemi yorumladığı Youtube kanalında hükümete yönelik eleştirileri sebebiyle "Cumhurbaşkanına hakaret ve tehdit" suçlamasıyla tutuklanmasının ardından, RTÜK'ün Altaylı'nın kanalına izinsiz yayın gerekçesiyle lisans başvurusu için yasal uyarı süresi başlatması, lisans dayatmasının siyasi işlevine dair önemli bir örnek oldu.

RTÜK Artık Haber Üretim Sürecine Müdahale Ediyor

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin'in 2025 yılının ilk altı ayında yaptığı açıklamalar, gazetecilere ve medya kuruluşlarına yönelik tehditleri ve verilen ağır cezalar kurumun basın özgürlüğü üzerindeki sistematik sansürün yoğunlaştığını ortaya koyuyor. Şahin, 19 Mart kararı sonrası açıklamasında yapılan yayınları incelediğini belirterek;

"Yaşanan gelişmeler ışığında, yayıncı kuruluşlarımızın haber içeriklerinde editoryal bağımsızlıklarını korurken, kamu yararını ve toplum huzurunu gözetmeleri gerektiğini bir kez daha vurgulamak isteriz. Özellikle, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan ve diğer resmî kaynaklardan gelen açıklamaların dikkate alınması, hukukun üstünlüğü ilkesinin bir gereğidir. Haber sunucuları ve program yorumcularının olayları kişisel siyasal görüşleriyle şekillendirmemesi, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve toplumdaki güven ortamını zedelememesi açısından büyük önem arz etmektedir" dedi. Şahin'in açıklaması, RTÜK'ün gazetecilerin haber üretim süreçlerine dahil müdahil olarak, haberlerin hangi bakış açısıyla üretilmesi gerektiğini dayatması ve iktidarın hoşuna gitmeyecek haber ve yorumların cezalandırılacağını açıkça ifade etmesi, kurumlar üzerinden dayatılan baskıların en trajik örneklerinden biri oldu.

Şahin'in Youtube lisans dayatmasının gerekliliğini, sokak röportajlarının "ahlaksız" ve "saçma sapan sorular" olması ile açıklaması da kurulun bağımsız medyaya yaklaşımını açık şekilde gösteriyor.

RTÜK 8. Madde Cezaları

RTÜK, 2025 yılının ilk altı ayında muhalif medya kuruluşlarına yönelik rekor düzeydeki para cezaları ve ağır yayın durdurma kararları ile TV gazeteciliğini tehdit etmeye devam ediyor. Bu yılın yalnızca 6 ayında, HALK TV, TELE 1, FLASH HABER, NOW TV, SZC TV kanalları toplam 67 milyon 81 bin 130 TL para cezası aldı. Geçtiğimiz yıl boyunca bu kanalların aldığı toplam ceza miktarı 63 milyon TL idi. Henüz daha 6 ayda bir önceki yılın toplam ceza sayısının geçilmesi dahi durumun vahametini ortaya koyuyor. Aşağıdaki tabloda da gösterildiği üzere, en fazla para cezası hükümet mensupları, politikaları ve uygulamalarının eleştirildiği haber yayınlarının yanı sıra, 19 Mart sürecinde yargıya yönelik eleştiriler ve anayasal olarak güvence altına alınan toplanma hakkının savunulması ve desteklenmesine yönelik görüşlere verildi. Fikir beyanının suç sayılabilmesi, RTÜK'ün verdiği ağır cezalarla pekişti.

Halihazırda yoksulluk ve güvencesizliğin kırılganlaştırıldığı medya sektöründe, bağımsız medya kuruluşları ve gazetecilerin ağır para cezaları ile sesinin kısılmak istenmesi, Türkiye'de medya atmosferine ve TV gazeteciliğine ağır zarar veriyor.

Tablo 1 : RTÜK 8. Madde Cezaları

HALK TV (Toplam 5 Milyon 189 Bin 797 TL para cezası ve 10 gün yayın, 3 kez yayın durdurma cezası)
10 gün yayın durdurma- Hükümet eleştirisi
328,340 TL – Hükümet politikalarının eleştirisi
328,340 TL – Hükümet politikalarının eleştirisi
328,340 TL- Hükümet eleştirisi
1.125.913,00 TL - Polis şiddetinin eleştirisi
675,548 TL – 19 Mart süreci eleştirisi
675,548 TL- Protestoların haberleştirilmesi
675,648 TL ve Program yayınının 3 kez durdurulma cezası – Anayasanın güvence altına aldığı toplanma hakkı çağrısında bulunmak
430,195 TL- Sinan Ateş davasını yorumlamak
612,725 TL- Bilirkişi ile görüşmenin haberleştirilmesi
TELE 1 (Toplam 1 Milyon 955 Bin 543 TL para cezası)
195,543 TL- RTÜK Eleştirisi
195,543 TL – Hükümet üyelerinin eleştirisi
195,543 TL- Anayasanın güvence altına aldığı eylemlerin desteklenmesi
195,543 TL- RTÜK Eleştirisi
195,543 TL- İslam ülkelerine dair eleştiri
195,543 TL – Yargı kararlarının eleştirisi
195,543 TL – Sinan Ateş davasını yorumlamak
195,543 TL – Ferdi Tayfur'un eleştirilmesi
195,543 TL – Otel yangını üzerine hükümet eleştirisi
195,543 TL- Akit gazetesindeki hakaretimiz ifadenin eleştirilmesi
FLASH HABER
195,543 TL – Filistin eylemlerine katılan kimi grupların eleştirilmesi
SZC TV (Toplam 8 Milyon 299 Bin 429 TL Para Cezası ve 10 Gün Yayın, 8 Kez Program Durdurma Cezası)
498,851 TL- Hükümet eleştirisi
10 Gün Yayın Durdurma- Hükümet eleştirisi
725,063 TL- Hükümet ortağı parti liderinin eleştirisi
725,063 TL- Suriye'deki yönetimin eleştirisi
725,063 TL ve 3 gün program durdurma cezası- Hükümet eleştirisi
1.553.928,00 TL ve Program yayınının takriben 5 kez durdurulması- Anayasanın güvence altına aldığı toplanma hakkı çağrısında bulunmak
637,195 TL – Sinan Ateş davasını yorumlamak
637,195 TL – Hükümet eleştirisi
932,357 TL- Yargının eleştirisi
932,357 TL- Otel yangını üzerine hükümet eleştirisi
932,357 TL – Hükümet eleştirisi
NOW TV (51 Milyon 440 Bin 818 TL para cezası, 3 kez program durdurma cezası)
6,625,209 TL- 19 Mart sürecinin eleştirisi
9,937,813,00 TL - Hükümet eleştirisi
7,065,490 TL ve Program Yayınının 3 Kez Durdurulması – Şakir Paşa dizisi
7,065,490 TL – Sinan Ateş davasını yorumlamak
10,418,121 TL- Tarikatların eleştirilmesi
10,328,695 TL- Otel yangını ardından hükümet eleştirisi

b. Hak ihlalleri

2025 yılının ilk 6 ayı, gazetecilere yönelik hak ihlallerinin seviye atladığı, keyfi yargılamaların, gözaltı, tutuklama ve ev hapsi cezalarının sistematikleştiği karanlık bir dönem oldu.

Gazetecilerin sosyal medya üzerinden hedef gösterilmesi, internet ortamında gerçekleşen bu linçlerin yargı kararlarını etkilemesi, geçtiğimiz yıldan beri gazeteciliği cezalandırmanın yeni bir biçimi olarak sürmeye devam ediyor. Bunun yanı sıra, ev hapsi, adli kontrol ve yurtdışı yasağı cezalarının gazetecilere yönelik davalarda standartlaşması da yine yargının basın ve ifade özgürlüğüne yönelik cezalandırma işlevi gördüğünün bir başka kanıtı.

19 Mart Dönüm Noktası Oldu

Bu yılda yaşanan hak ihlallerini geçtiğimiz yıllardan ayıran önemli bir nokta, 19 Mart süreci öncesi ve sonrasında hem yargı kararları hem de sokak protestolarının haberleştirilmesine karşı yoğunlaşan ve ağırlaşan hak ihlalleri oldu.

19 Mart 2025'te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu başta olmak üzere, belediye başkanları ve çalışanlarının dahil olduğu 100'den fazla insanın gözaltına alınması, Türkiye'nin demokrasi tarihine kara bir leke olarak geçti. Bir sonraki seçimlere yönelik hamle olarak değerlendirilen karara tepki gösteren binlerce yurttaş, birçok farklı şehirde günlerce eylem yaptı. CHP'nin başını çektiği eylemler, polisin sert müdahalesiyle karşılaştı. Başta Ekrem İmamoğlu olmak üzere belediye başkanı ve parti üyelerine verilen gözaltı ve tutuklama kararlarının Türkiye'de otoriterleşme kaygılarını getirdiği yeni boyut, yurtdışında da yankı uyandırdı.

Ülke genelinde yaklaşık 2 bin kişinin gözaltına alındığı, binlerce yurttaşın ağır polis şiddetine uğradığı, yargı ve polisin keyfi bir biçimde, hiçbir hukuki prosedürü uygulamaksızın, anayasanın güvence altına aldığı toplanma hakkını hiçe sayan müdahalelerinin damga vurduğu süreçte, gazeteciler de yargının hedefindeydi.

Geçtiğimiz 6 ayda, İmamoğlu davalarını haberleştirdiği için Halk TV ve BirGün çalışanı gazeteciler gözaltına alındı, 19 Mart sonrası protestoları haberleştiren gazeteciler gözaltına alındı, Suat Toktaş 34 gün tutuklu kaldı.

19 Mart sonrası gerçekleşen eylemleri haberleştirdikleri için İstanbul'da çok sayıda gazeteci soruşturmayla tabi tutuldu; 13'ü polis şiddetiyle karşılaştı, 14'ü gözaltına alındı, 7'si tutuklandı, 700'den fazla sosyal medya hesabına erişim engeli getirildi.

Anadolu Ajansı muhabiri Hakan Akgün, AFP'den Yasin Akgül, Reuters'tan Dilara Şenkaya, Bianet'ten Ali Dinç, İlke TV adına görev yapan Eylül Deniz Yaşar, bağımsız foto muhabiri Kemal Aslan ve serbest gazeteci Rojda Altıntaş, darp edildi ve plastik mermilerle yaralandı. Aynı gün, Özgür Gelecek çalışanı Yusuf Çelik, Nefes Gazete muhabiri Egemen İsar, gazeteci Rifat Kırıcı, BirGün muhabiri Ebru Çelik ve Deniz Güngör, eylemlerde polisin insanlık sınırlarını aşan şiddetine uğradı.

Eş zamanlı düzenlenen operasyonla İstanbul ve İzmir'de toplam 11 gazeteci gözaltına alındı. FP foto muhabiri Yasin Akgül, Now Haber muhabiri Ali Onur Tosun, foto muhabiri Bülent Kılıç, gazeteci Zeynep Kuray, İBB foto muhabiri Kurtuluş Arı, Bakırköy Belediyesi foto muhabiri Gökhan Kam ve muhabir Hayri Tunç, toplantı ve gösteri yürüyüş kanununa muhalefetten iki gün gözaltında tutuldu.

BirGün yazarı Barış İnce ve foto muhabiri Murat Kocabaş, İzmir'de yapılan operasyonda ev baskını ile gözaltına alındı.

BBC News muhabiri Mark Lowen eylemleri takip ettiği İstanbul'da gözaltına alındı ve bir gün sonra, Türkiye'den sınır dışı edildi. Aynı gün gözaltına alınan İsveçli gazeteci Joakim Medin ise cumhurbaşkanına hakaret suçlaması ile tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Eylemleri haberleştirirken gözaltına alınan Sendika.org muhabiri Zişan Gür'ün gözaltında polis müdahalesi ile burnu kırıldı. Gür, bir gün sonra adli kontrol cezasıyla serbest kaldı.

19 Mart günü gazeteci İsmail Saymaz, Gezi eylemlerini haberleştirdiği için 12 yıl sonra açılan davada, "Türkiye Cumhuriyetini ortadan kaldırmaya teşebbüse yardım suçlamasıyla" gözaltına alındı, davanın sonucunda 56 gün ev hapsinde kaldı.

10 Nisan'da BirGün'den Timur Soykan ve Cumhuriyet'ten Murat Agirel, "tehdit ve şantaj" suçlamasıyla evlerinden alınıp gözaltına alındı.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, bu yılın Şubat ayında 2011'de kurulan HDK'yı "PKK taban örgütlemesi" olarak niteleyerek, 60 kişi hakkında gözaltı kararı verdi. Operasyon kapsamında, HDK'nın kurulduğu dönemde yapılan yasal toplantılara katıldıkları için gazeteciler Yıldız Tar, Elif Akgül ve Ercüment Akdeniz de gözaltına alındı. Tar ve Akgül, geçtiğimiz günlerde serbest kalırken, bu raporun hazırlandığı dönemde gazeteci Akdeniz 120 günü aşkındır cezaevinde tutulmaya devam ediyordu.

Gezi Davasının kapsamı genişletilerek, iş insanı Ayşe Barım ve oyuncular Halit Ergenç ile Rıza Kocaoğlu gözaltına alındı. Ayşe Barım raporun hazırlandığı tarihte 5 aydır tutuklu yargılanmaktaydı.

Gazeteci Furkan Karabay, Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanmasının ardından yaptığı haber sebebiyle "hakaret", "halkı yanıltıcı bilgi yayma" ve "hedef gösterme" suçlamalarıyla 15 Mayıs'tan beri tutuklu yargılanıyor.

Haziran ayında Artvin merkezli operasyonda raporun hazırlandığı tarihe kadar 6 gazeteci gözaltına alındı, bu gazetecilerden Ozan Cırık, Dicle Baştürk ve Eylem Emel Yılmaz, "terör örgütüne üye olmak" suçlamasıyla herhangi bir kanıt ortaya konmadan tutuklandı.

Gazeteci Fatih Altaylı, kendi Youtube kanalında gündemi yorumlarken sarfettiği sözler üzerine, önce sosyal medyadan hedef gösterilip linç edildi, ardından son derece tartışmalı biçimde, gelen tepkilerin etkisiyle Altaylı önce gözaltına alındı sonra da tutuklandı.

Araştırmacı gazeteci Aslihan Gençay, Hatay'daki yolsuzluk haberleri nedeniyle dezenformasyon yasası kapsamında soruşturuldu ve yazısı erişime kapatıldı.

T24 yazarı Şirin Payzın, sosyal medya paylaşımları nedeniyle "terör propagandası" iddiasıyla soruşturmaya maruz bırakıldı.

Uğur Mumcu ve Hrant Dink davaları hala aydınlatılmadı.

c. 2024 Web Erişim Engelleri

M4D raporları, internet alanındaki sansürü açık kaynaklardaki gelişmelerden, İfade Özgürlüğü Derneği'nin (İFÖD) Engelliweb internet sitesi ve raporlarından, uluslararası ifade özgürlüğü örgütlerinin çalışmalarından derleyerek bir araya getiriyor.

2025 yılının ilk beş ayında toplam 35 bin 416 Url'ye erişim engeli getirildi. İçişleri Bakanlığı, 27 bin sosyal medya hesabı için erişim engeli getirildiğini açıkladı. Erişim engeli getirilen sosyal medya hesapları arasında Erk Acerer ve Metin Cihan gibi gazetecilerin yanı sıra Kaos GL gibi sivil toplum kuruluşları da bulunuyor. 2025 yılının ilk 6 ayında, hükümetin rahatsız olduğu haberlere yönelik erişim engelleri sistematik bir yargı pratiği haline geldi. İktidar partisi mensupları, iktidar ortağı parti mensupları, devlet görevlileri, kamu kuruluşları, kadın cinayetleri, şirket faaliyetlerine yönelik haberler, bu yılın ilk 6 ayında da erişim engellerinde başı çekti. Örnek olarak, Bugün Kıbrıs gazetesinden Ayşemden Akın'ın, Halil Falyalı'nın eski finans müdürü Cemil Önal ile gerçekleştirdiği röportajlarda gündeme gelen ve üst düzey bürokratlar ile siyasetçilere ait olduğu iddia edilen görüntülerin yer aldığı kasetlere ilişkin haberler, 5651 sayılı Kanununun 8/A maddesi uyarınca, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması gerekçesiyle erişime engellendi.

Ayrıca, erişim engeli getirildiğine dair haberler, hatta bu haberlere dair haberlere ve sosyal medya paylaşımlarına dahi erişim engeli getirilmesi de sıkça başvurulan bir pratik haline geldi. Gazetecilik faaliyetlerinin dijital alanda izlerinin silinmesi hedefiyle işleyen bu pratik, Türkiye'de dijital medya alanındaki en önemli sansür uygulamaları arasında başı çekiyor. Üstelik, RTÜK'ün bu yılın başında kanunlaştırdığı Youtube Lisans zorunluluğu da erişim engeli ve hesap silinmesi gibi uygulamaların video platformlarına taşınmasına da imkan verdi. Bu haliyle Türkiye'de gazetecilik faaliyeti ve haber üretim süreçleri, dijital alanda tamamen varlık yokluk savaşı veriyor, sansüre boyun eğdirilmeye çalışılıyor.

Sosyal medya hesap ve paylaşımlarıyla haber erişimlerinin engellenmesi de 19 Mart sürecinde yoğunlaştı. İçişleri Bakanlığının verilerine göre erişim engeli getirilen sosyal medya hesaplarına dair en önemli gerekçe, anayasa tarafından güvence altına alınan toplanma hakkının savunulması ve eylem çağrıları ile hükümet eleştirileri oldu. Geçtiğimiz yıllarda toplu erişim engelleri ve yayın yasakları büyük oranda deprem, yangın,

terör saldırısı gibi insani boyutu olan felaket ve olaylara yönelik getirilirken, bu yılın ilk altı ayında en çok 19 Mart süreci ile ilgili konu bazlı erişim engelleri getirildi. Buna örnek olarak, İmamoğlu'nun diplomasının iptalinde imzası bulunan akademisyene ve CHP'nin boykot listesine yönelik haberlere toplu erişim engeli verilebilir.

Engelliweb Projesinin bulgularına göre; İstanbul 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 2 Nisan 2025 tarihli ve 2025/4204 sayılı kararıyla erişime engellenen içerikler arasında 261 X paylaşımı ve 52 X hesabı bulunmaktadır. Ayrıca bu kararla 24 Instagram paylaşımı, 8 Instagram hesabı, 5 Facebook paylaşımı, 1 Facebook hesabı, 16 TikTok paylaşımı ve 4 web sitesi de erişime engellendi.

İronik olarak, geçtiğimiz yıl yayın hayatına başlayan ve sahiplerinin ilişkilerine yönelik soru işaretleriyle gündeme gelen Ekol TV'nin yönetim kurulu başkanı hakkındaki çeşitli haberlere erişim engeli getirildi.

Yine ayrıca, bu yılın ilk altı ayında yoğunlaşan gazeteci gözaltı ve tutuklamalarını, yaptıkları haber ve sosyal medya hesaplarına yönelik erişim engelleri izledi. Son olarak, 41 gündür tutuklu yargılanan gazeteci Furkan Karabay'ın sosyal medya hesabına erişim engeli getirilirken, tutuklu gazeteci Fatih Altaylı'nın Youtube kanalı için de lisans başvurusu için yasal uyarı bildiriminde bulunuldu.

3- MEDYA EKONOMİ POLİTİĞİ

a. Şeffaf mali politika, yayın ilkeleri ve hesap verilebilirlik

Türkiye’de medya sahipliği, iktidarın doğrudan müdahale alanı olmaya devam ederken, sektörün en büyük holdinglerinin şeffaf olmayan mali ilişkileri 2025 yılının ilk 6 ayına damga vurdu.

Sektöre egemen olan holdingler medya alanı dışındaki faaliyetlerini sürdürüyor. Turkuvaz, Demirören, Doğuş ve İhlas’ın medya sektöründeki yatırımları için kamu kurumlarıyla mali ilişkilerinde hala bir şeffaflık yok. Bu durum, medya üzerindeki hükümet kontrolü açısından belirleyici bir gösterge olmayı sürdürüyor. Öte yandan 2024 yılı sonunda başlayan Ciner Medya, Flash Haber gibi medya kuruluşlarının satış süreçleri, medya sahipliğinin de medyada el değiştirmelerin de şeffaflıktan uzak ve siyasetle bağlantılı durumunu gözler önüne serdi. Keza yeni kurulan birçok TV kanalı da mali ilişkileri açısından şüphe ve soru işaretleri barındırıyor.

Medya, iş dünyası ve hükümet arasındaki ilişkilerin belirleyici olduğu bir alan olmaya devam ediyor. Doğuş Holding, İhlas Holding ve Demirören’e bağlı Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık’ın bazı verileri kamuoyuna açık. Bunların bağımsız denetçi raporlarına ve yıllık konsolide finansal tablolarına zorunlu olarak yayınladıkları “yatırımcı ilişkileri” internet sayfalarından ulaşmak mümkün. Ancak bu veriler medya sektöründeki yatırımlarına ilişkin şeffaf mali politika ve hesap verebilirlik ölçütlerini karşılamıyor.

b. Medya Sahipliği

2025 Medya Çoğulculuk Gözlem Raporu, Türkiye medyasında temel korumanın yüzde 78 ile yüksek risk durumunda olduğunu belirtiyor*. Risk durumunu yükselten en önemli faktörler, temel güvenceler, piyasa çoğulculuğu, siyasi bağımsızlık ve toplumsal katılımçılık başlıklarındaki gerilemeler. Geçtiğimiz yıl, Türkiye’nin risk puanı raporda %75 olarak belirtilmişti.

Türkiye’de piyasa çoğulculuğunu riske atan en önemli faktörler arasında, medya sahipliği yapısı ve finansmanına yönelik şeffaflık eksikliği öne çıkıyor. Bunun yanı sıra, gazetecilerin sendikalaşma oranları ve ücretlerinin düşüklüğü de piyasa çoğulculuğunu riske atan bir başka önemli faktör.

Toplumsal katılım başlığında, kadınların meslekteki istihdamının ve temsilinin eksikliği önemli bir faktör olarak belirtiliyor. Raporda, 2024 yerel seçimleri sonrası hükümetin gözaltı ve tutuklamalarının geriye gidiş açısından önemli bir dönüm noktası olduğu vurgulanıyor.

Daha detaylı veriler ışığında hazırlanan 2024 Raporuna göre geleneksel medya ve internete erişim, ulaşılabilir ancak yavaş internet seviyesi sebebiyle yüzde 63 ile orta risk durumunda. Ancak ifade özgürlüğü ve bilgi edinme hakkının korunması, sırasıyla yüzde 83 ve 88 ile yüksek risk durumunda. Raporun risk değerlendirmesinde, 2023 yılında gazetecilerin tutuklanmaya devam etmesi, para cezalarının adaletsiz dağılımı ve erişim engelleri belirleyici. Rapor ayrıca gazetecilik mesleği, standartları ve güvencesini de ülkemizde %69 ile yüksek riskte tespit ederken, sebep olarak da düşük ücretli ve güvencesiz işleri, sansür ve otosansürün yaygınlığına işaret etti. Medyayla ilgili resmi makamların bağımsızlığı ve verimliliğinin de yetkili mercilerin medyayı denetlemede giderek artan baskılar sebebiyle yine yüksek risk durumunda olduğu belirlendi.

Rapor Türkiye’de piyasa çoğulculuğunun, medya sahipliğinde şeffaflık, medya sağlayıcılığında ve dijital piyasalardaki çoğulculuk göstergelerine dayanarak yüzde 74 ile yüksek risk durumunda olduğunu tespit ediyor. Medya sahipliği ve ticaret etkisine karşı editöryal bağımsızlığın ise bir önceki yıla göre 9 puan daha yüksek risk altında olduğu belirtilirken, medya sahipliğinin ve medya piyasasındaki tekelleşmenin değişmeyen yapısına da dikkat çekiliyor. Mayıs 2023 genel seçimlerindeki veri yetersizliği ve reaksiyonlar ile 6 Şubat depreminin etkileri, medya sürdürülebilirliği ve bağımsızlığı riskini artıran etkenler.

2025 yılının ilk 6 ayında medya sahipliğinde yaşanan önemli gelişmeler

* <https://cmpf.eui.eu/country/turkey/>

TYT TÜRK Kuruldu

MHP'de 25,26 ve 27. Dönem Milletvekiliği yapan ve Ağustos 2024'te partisinden istifa eden Arzu Erdem, 2020'de kapanan TYT Türk'ün yeniden açıldığını ve yönetim kurulu başkanı olduğunu duyurdu. Kanalın açılışında, İstanbul Valisi Davut Gül de bir ziyarette bulundu. Politik yayınlarındaki hükümet tarafgirliği ile dikkat çeken TV kanalı, siyasetin medya üzerindeki hegemonyasında medya sahipliğinin artan rolüne önemli bir örnek oldu.

Ciner Yayın Holdingin Satışı Onaylandı

Geçtiğimiz yıl, Habertürk TV, SHOW TV, HT Spor ve Bloomberg TV'nin sahibi olan Ciner Grubu, ilgili hisselerinin tamamını Can Grubuna devrettiğini açıklamıştı. Bilgi Üniversitesi, Doğa Kolejleri gibi okulları bünyesinde bulunduran, büyük oranda eğitim sektöründe bulunan Can Grubunun, Ciner Holdingin sahibi olduğu TV kanallarını satın almış, ancak Rekabet Kurulu satışı onaylamamıştı.

Şirketin bu kararı neden aldığına dair tatmin edici bir açıklama yapılmazken, Ciner'in medyadan çekilme kararı geçmişte Doğan Grubunun kanal ve gazetelerini Demirören'e devretmesini akla getirmişti. Bu yılın Mart ayında, Rekabet Kurulu Ciner Yayın Holdingin Can Grubuna satışını onayladı, Turgay Ciner bu şekilde medyadan tamamen çekilmiş olurken, medya sahipliğinde şeffaflığa dair soru işaretlerine bir yenisi daha eklenmiş oldu.

Flash Haber TMSF'ye Devredildi

Satışı büyük tartışmalara neden olan Flash TV'nin dahil olduğu BankPozitif Payfix Ödeme Kuruluşu ve Göktuğ Multimedya Yayıncılık Anonim Şirketi sahibi Erkan Kork'un da aralarında bulunduğu 59 kişi yasa dışı bahis operasyonu ile gözaltına alındı. Kork'un elindeki şirketler TMSF'ye devredildi. TMSF yönetiminde, kanaldan toplam 77 kişi işten çıkarıldı. Kork kanalı satın aldıktan sonra da o dönemde çalışan neredeyse tüm kanal çalışanları işten çıkarılmıştı.

Flash TV'nin geçen yıl satılacağı duyurulduktan sonra, Halk TV sahibi Cafer Mahiroğlu, 25 Kasım 2024'te Flash Haber'in Halk TV'ye katıldığını duyurmuştu. Mahiroğlu, paylaşımından bir ay sonra ise iktidar tehdidi ile anlaşmanın bozulduğunu, Flash TV'nin hisse devri yapmadığı gibi, ödeme iadesinde de bulunmadığını açıklamıştı. Mahiroğlu, süreç hakkında "Flash Haber Yönetim Kurulu Başkanı'na telefonla ulaşıp, avukatların yazılı çağrımıza neden cevap vermediği sorulduğunda, '2 gün süresince Ankara'da görüşmeler yaptığını, çeşitli tehdit ve baskılara maruz kaldığını' aktarmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin hiçbir kurumunun tenezzül etmeyeceği inanılması güç iddialar ileri sürerek bugüne kadar hisse devrinden imtina etmiştir" demiş, yaşananlar iktidarın medya sahipliğine müdahalesi olarak yorumlanmıştı.

Flash Haber'in Mahiroğlu ve Halk TV'ye satışı gerçekleşmezken, 2025 Ocak ayında kanalın Bank Pozitif'in sahibi Erhan Kork'a satıldığı açıklanmıştı.

Kanalın eski haber sunucusu olan gazeteci Can Ataklı, satış sonrası kendisine veda konuşması yapma izni verilmediğini belirterek, satış sürecinde kanala "çöküldüğü", hükümetin bu hamleyle medya alanını daralttığı yorumunu yapmıştı.

Duvar kapandı

Ağustos 2016'da yayın hayatına başlayan internet gazetesi Gazete Duvar, 12 Mart 2025'te yayın hayatına son verdiğini duyurdu. Gazete yönetimi karara gerekçe olarak, "Google'ın algoritma değişiklikleri ile birlikte birbirini tetikleyen çok ciddi gelir kayıpları" ve "Türkiye'deki enflasyonist ekonomik politikalar ve krizleri" gösterdi. Dokuz yıllık yayın hayatında Türkiye'de giderek küçülen bağımsız medya alanında önemli bir iz bırakan internet gazetesinin kapanması, Türkiye'de dijital tekellerin medya üzerindeki hegemonyası ve ekonomik koşulların gazetecilik mesleğine yönelik giderek büyüyen tehdidinin önemli bir örneği oldu.

c. Tirajlar

Türkiye'de basılı gazeteler tiraj kaybetmeyi sürdürüyor. Tirajlarda temel veri kaynakları olan Türkiye İstatistik Kurumu'nun yılda bir kez açıkladığı Yazılı Basın İstatistikleri ile Basın İlan Kurumu'nun yazılı basın çalışanları ve resmi ilan alan gazetelere ilişkin istatistikleri yayın dönemlerinde M4D raporlarında yer alıyor. M4D Projesi, medya takip şirketleriyle iş birliği yaparak tirajları raporlarında yayınlıyor ancak sektördeki idari sorumlular ve gazetecilerle yapılan görüşmelerde resmi tiraj bilgilerinin gerçeği yansıtmadığı ortak görüş olarak öne çıkıyor.

Gazetelerin temel gelir kaynağını reklamlar, resmi ilanlar, abone ve bayi satışları oluşturuyor. Satışa ilişkin veri dağıtım şirketinin aktardığıyla tutuluyor. Resmi ilanlar da yayın ölçeği ve toplam satış oranında veriliyor. Hangi gazete ne kadar resmi ilan verildiğini BİK en son 2020 yılı Genel Kurulu'nda sunulan faaliyet raporunda açıkladı. Resmi ilan dağıtım bedelleri dört yıldır açıklanmıyor, soru önermeleri yoluyla bilgi almak isteyen milletvekillerine de "ticari sır" gerekçesiyle yanıt vermiyor.

Türkiye gazetesinin 2024 yılında Şubat'tan Kasım ayına kadar en çok satan ilk iki gazete içinde olması, geçen yılın en ilgi çeken gelişmesiydi. Türkiye gazetesinin de kendi sayfalarından kutladığı bu istatistik ise gazeteciler arasında soru işareti yaratmış, Faruk Bildirici, konuya dair BirGün'de kaleme aldığı yazıda; "Türkiye gazetesi yine birinci durumda. Fakat bu tirajlar güvenilir değil. Türkiye gazetesi satış sayısı açıkladığını savunuyor ama bir yandan da 'kimilerinin şişirilmiş tirajları'ndan yakınıyor. Ayrıca tirajlar bağımsız kaynaklar tarafından doğrulanmıyor, kurumlar tarafından açıkça ilan da edilmiyor. Gerçek satış sayıları, bu tirajlardan çok daha düşük olabilir" ifadesiyle gazete tirajlarındaki şeffaflık sorununu ortaya koymuştu. Türkiye gazetesi bu yılın ilk 6 ayında da ilk iki sıradaki yerini korudu, zirve genelde Türkiye ve Sabah gazetesi arasında paylaşılırken onları Hürriyet ve Sözcü izledi.

Yayın	Tiraj
TÜRKİYE GAZETESİ	101436
SABAH	101111
HÜRRİYET	91910
SÖZCÜ	80603
AKŞAM	75514
Y.AKİT	52002
MİLLİYET	51355
TAKVİM	50542
POSTA	51209
FOTOMAÇ	23231
FANATİK	25212
KORKUSUZ	37017
MİLLİ GAZETE	14134
CUMHURİYET	12691
KARAR	11230
MİLAT	10291
YENİ ASYA	9866
AKŞAM	75515
YENİ BİR GÜN	8425
ANALİZ	8137
BİRGÜN	4210
DİRİLİŞ POSTASI	4546
DOĞRU HABER	3122
G.EVRENSEL	2666
AYDINLIK	2221
YURT	1810
DÜNYA	544

Tablo 2: 2025 yılının ilk 6 ayında yaygın gazetelerin günlük ortalama satış adedi

c. Reytinq Payları

Oxford-Reuters Enstitüsü 2025 Dijital Haber Raporuna göre Türkiye'de televizyon önemli ve etkili bir haber kaynağı olmaya devam ederken, matbu basına ilgi azalmaya devam ediyor, haftalık gazete okurluğu 10 yıl önceki seviyesinin üçte birine kadar düştü.* Raporun bulgularına göre ülkemizde habere erişimin başlıca kaynağı internet ortamındaki haber siteleri, haber platformları ve yapay zeka iken, onu sırasıyla TV, sosyal medya ve son olarak basılı yayın izliyor.

Ancak Türkiye'de haberlere güven 2015'ten bu yana en düşük seviyesini yazıyor. Raporun bulgularına göre NOW TV, SZC TV ve Halk TV gibi izleyicilerin en çok güven duyduğu haber kaynakları muhalif duruşlarıyla bilinirken, TRT gibi hükümet yanlısı yayını ile bilinen medya kuruluşları, kutuplaşmanın yüksek olduğu atmosferde, daha az güvenilirliğe sahip.

* https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2025-06/Digital_News-Report_2025.pdf

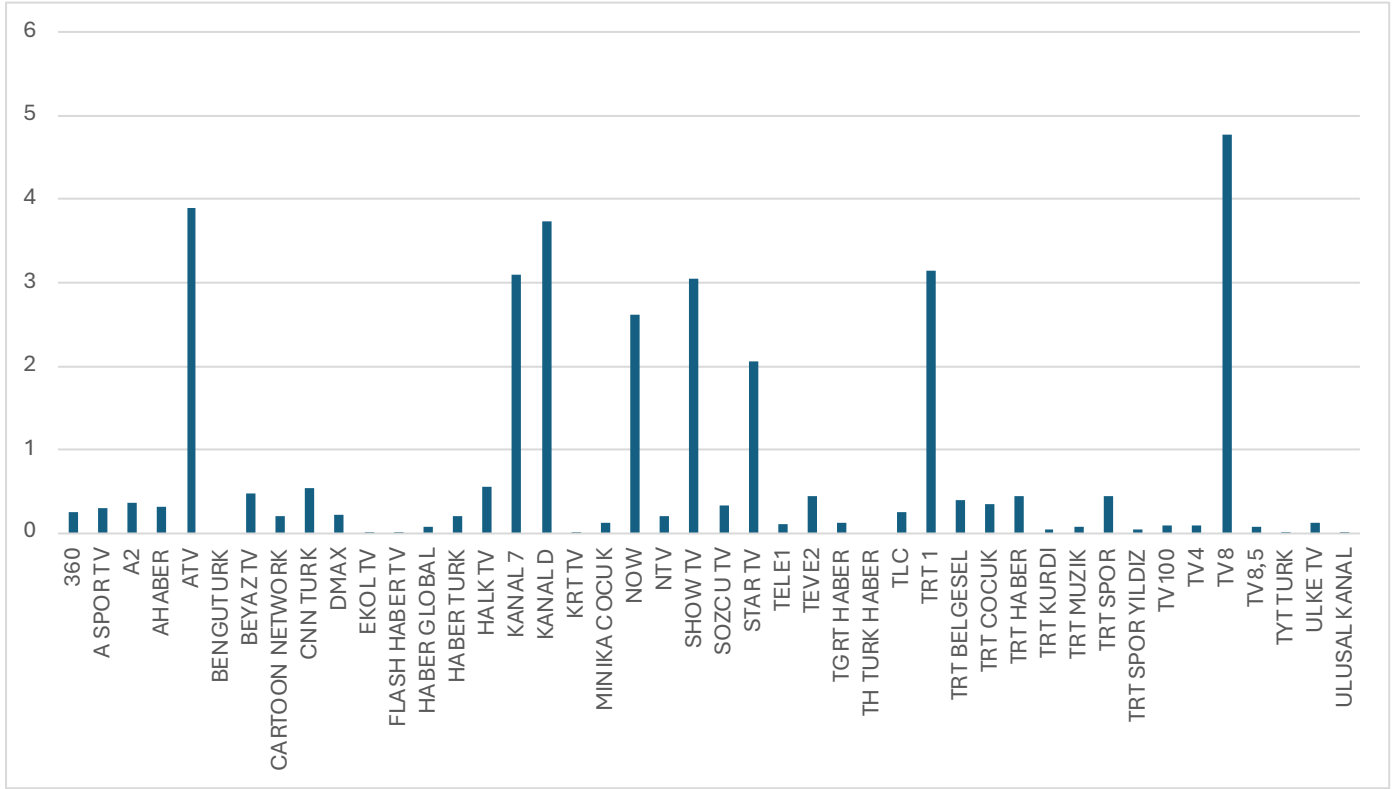

Tablo 3: 2025'in İlk 5 Ayında Prime Time'de Tüm Kişiler Ortalama Reyting Payları

Kanal	RTG Ortalama (%)
360	0,25
A SPOR TV	0,3
A2	0,36
AHABER	0,32
ATV	3,89
BENGUTURK	0
BEYAZ TV	0,47
CARTOON NETWORK	0,21
CNN TURK	0,54
DMAX	0,22
EKOL TV	0,02
FLASH HABER TV	0,02
HABER GLOBAL	0,08
HABER TURK	0,2
HALK TV	0,55
KANAL 7	3,09
KANAL D	3,74
KRT TV	0,02
MINIKA COCUK	0,12
NOW	2,61
NTV	0,2
SHOW TV	3,05
SOZCU TV	0,33
STAR TV	2,05
TELE1	0,11
TEVE2	0,44
TGRT HABER	0,13
TH TURK HABER	0
TLC	0,25
TRT 1	3,15
TRT BELGESEL	0,39
TRT COCUK	0,35
TRT HABER	0,45
TRT KURDI	0,04
TRT MUZIK	0,08
TRT SPOR	0,45
TRT SPOR YILDIZ	0,04
TV100	0,09
TV4	0,1
TV8	4,77
TV8,5	0,08
TYT TURK	0,01
ULKE TV	0,12
ULUSAL KANAL	0,01

Grafik 3: 2025'in İlk 5 Ayında Prime Time'de Tüm Kişiler Ortalama Reyting Payları

Prime Time Reyting Payları

2025 yılının ilk 5 ayında Prime Time'de en çok izlenen kanal, ortalama 4,77 reyting payı ile TV8 oldu, onu 3,89 ile ATV ve 3,74 ortalama puanla KANAL D izledi. ATV, geçtiğimiz yılın ortalamasına göre tam 1 puan yükseldi.

Haber kanalları arasında ise HALK TV 0,55 puan ile zirvedeyken, onu 0,54 puanla CNN ve 0,45 puanla TRT HABER izledi. Bu yıl, haber kanallarının hepsinin reyting payları geçen yıla göre artış gösterdi. Kuşkusuz bu artışta ülkedeki çalkantılı siyasi atmosfer de etkili oldu.

d. Basın Çalışanlarının Durumu

Gazeteciliğin önündeki en büyük sorunlardan biri, sendikasızlık ve güvencesizlik olmaya devam ediyor. Ücretlerin asgari ücret tuzağında kalması, sendikalaşma oranlarının düşüklüğü, medya sahipliğindeki çalkantılı gelişmeler sebebiyle, Türkiye'de gazeteciler yalnızca demokratik hakları için değil, ekonomik gelecekleri için de kaygı duymaya devam ediyor.

M4D Projesi kapsamında yürütülen ve 2025 yılında 297 gazeteci ile gerçekleştirilen Mesleki Memnuniyet Araştırmasına göre; çalışan gazeteciler büyük oranda asgari ücret ve etrafında ücret almaya devam ederken, işsiz kalma işle ilgili en önemli kaygı, güvenceli ve tatmin edici bir ücret alabilmek.

2025 yılının ilk 6 ayında, basın çalışanlarının durumuna dair sevindirici bir gelişme KRT televizyon kanalı çalışanlarının kazanımla sonuçlanan grevi oldu. KRT'de maaşların alınmaması sebebiyle çalışanlar 4 Haziran'da eyleme geçmiş ve İş Kanunu Madde 34 uyarınca iş görmekten kaçınma hakkını kullanmalarıyla KRT'de yayın durdurularak bant yayınına geçilmişti.

DİSK Basın-İş, 19 Haziran Perşembe günü işverenle başlayan müzakerelerin 23 Haziran 2025 tarihinde sonuçlandığını ve işçilerle yapılan görüşmeler çerçevesinde uzlaşya varıldığını bildirdi.

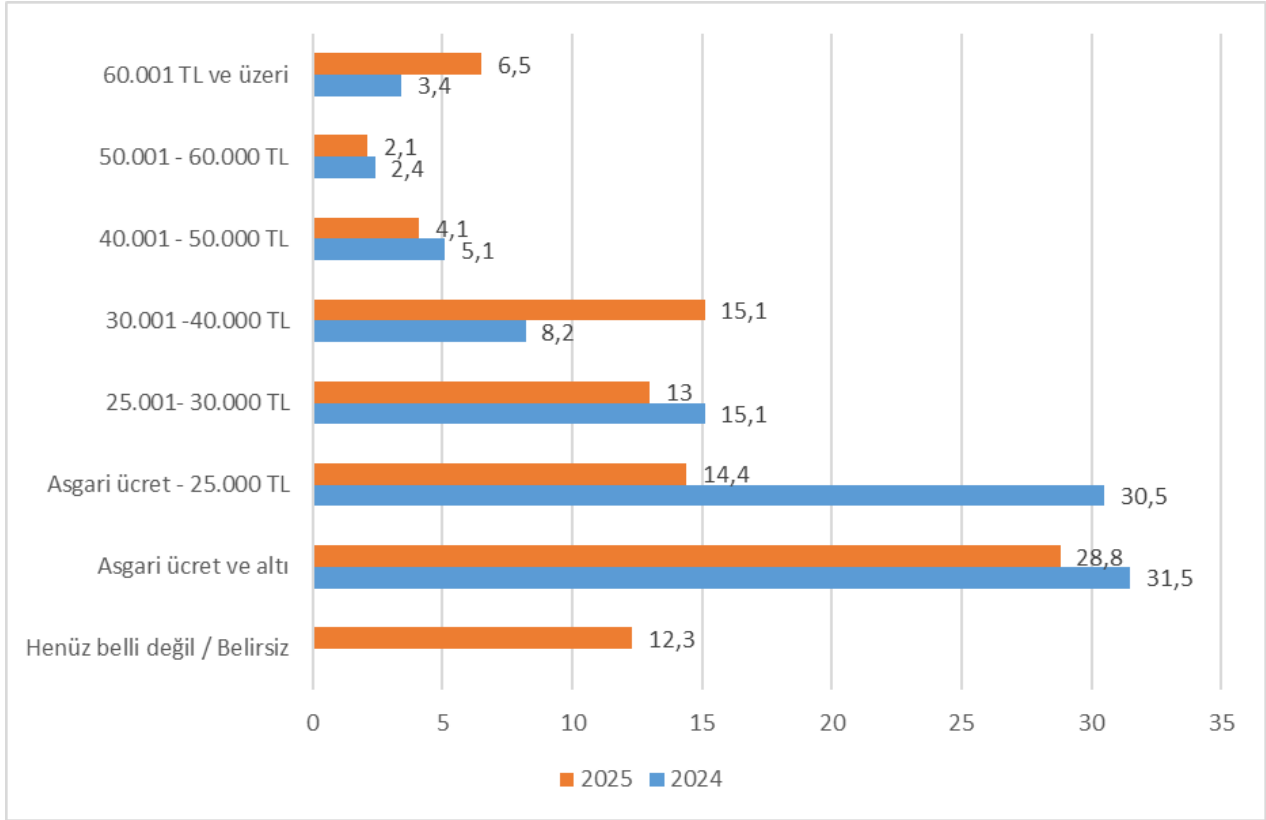
Açıklamada şu bilgiler paylaşıldı:

“Ödemelerin ilk kısmı olan bir maaş, 18 Haziran 2025 tarihinde 15 günlük mücadelenin ardından kazanıldı. Kalan maaş ödemeleri ile yemek ücretlerinin ödenmesi takvime bağlandı ve kalan alacakların temmuz ayı

içerisinde ödenmesi konusunda mutabakata varıldı. Mutabık kalınan ödeme takviminin KRT yönetimince hiç kimseyi mağdur etmeyecek ve şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılacağıın teminatı alındı. Dünya basın tarihinde sayılı örneği olan ve 20 gün boyunca yayın durdurulan KRT direnişinde bir kez daha gördük ki yan yana geldiğimizde kazanabiliyoruz.” *

Crafik 4: : Gazetecilerin Ücretleri

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Haziran 2025 tarihli Çalışma Hayatı İstatistikleri Aylık E-Bülteni rakamlarına göre Basın, Yayın ve Gazetecilik İş Kolunda çalışan işçi sayısı, bir önceki yıla göre 743 kişi azalarak 96 bin 711 kişiye düştü, iş kolunda sendikalı işçi sayısı ise 12 bin 248'den 12 bin 666'ya yükseldi. Her ne kadar sendikalı işçi oranı %12,5'tan %13'e çıksa da basın yayın ve gazetecilikte sendikalı oranını hala çok düşük. Yılın ilk altı ayında, Basın, yayın ve gazetecilik iş kolunda olumlu yetki tespit sayısı 6 olurken, yalnızca 11 işkolunda yeterlilik imzalandı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2025 Ocak tarihli tebliğine göre TGS'nin üye sayısı 2 bin 67'den bin 975'e düşerken, Medya-İş ise ciddi bir artışla üye sayısını 6 bin 599'dan 7 bin 277'ye yükseltti. Geçen bir yılda DİSK Basın-İş de bir önceki yıl 397 olan üye sayısını bu yıl 1004'e çıkardı. Lider Medya-Sen, 2 üyesi ile iş kolunda kurulan en yeni sendika oldu. Türk-İş Basın İş'in üye sayısı 2024'ün sonunda 2 bin 400 oldu.

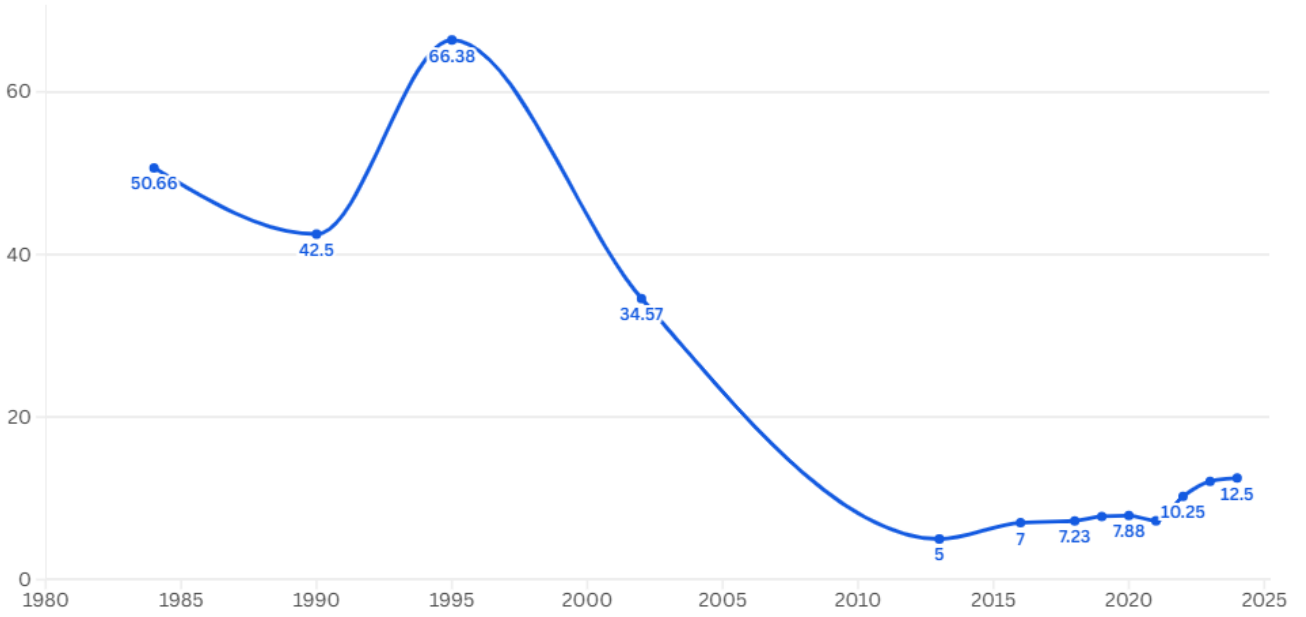
Son veriler ışığında, toplu sözleşme imzalama yetkisi için gerekli %1 barajını 4 sendikanın (Medya-İş, Basın-İş, DİSK Basın İş ve TGS) geçtiği görülüyor. DİSK Basın İş'in uzun yıllar sonra ilk kez barajı aşmış olması çok önemli bir kazanım olarak not edildi. Bununla birlikte gazeteciliğin, tüm sektörler arasında toplam sendikalı işçi oranında en düşük iş kolu olması, meslek hayatındaki güvencesizliği daha da perçinliyor.

Keza M4D Projesi kapsamında düzenlediğimiz Mesleki Memnuniyet Anketinde iş güvencesi ve yüksek ücret arasında bir kıyaslama yapması istenen gazetecilerin yarısından çoğu (yüzde 54,1) iş güvencesini, üçte biri (yüzde 32,1) ise yüksek ücret seçeneğini tercih edeceğini belirtmiştir. Her iki talebin de gelecek kaygısının yanı sıra, sektördeki örgütsüzlüğün de bir sonucu olduğu söylenebilir.

* <https://www.dw.com/tr/disk-basin-is-krt-emeçilerinin-eylemi-kazanmla-sonuçlandı/a-73018674>

Grafik 5 : Yıllara Göre İş Kolunda Sendikalaşma Oranları (Yüzde)

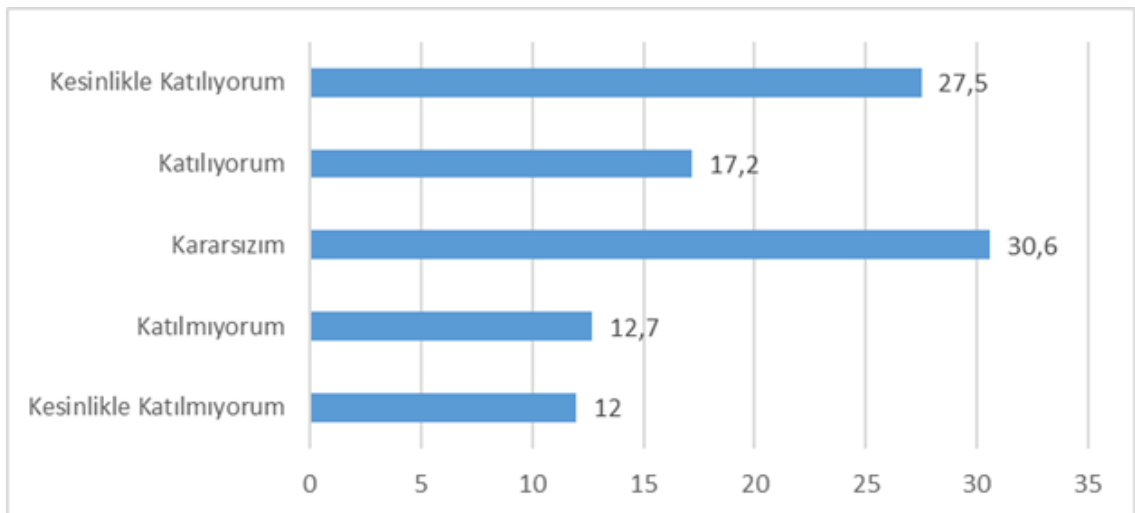
Haber üretim sürecinde gazeteciler ve bilgiye erişim

Haber üretim sürecine ilişkin bulgular ifade özgürlüğünün de sınırlarını göstermesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda sansür-otosansür uygulamaları, tehdit, saldırı, yargılanma ve cinsiyete dayalı ayrımcılık pratikleri gibi başlıklar ele alınacaktır. Gazeteciliğin çekirdeği olarak haber üretim süreci, mesleki değerlerin ve niteliklerin gündeme geldiği, gazetecilerin deneyim ve sorunlarının somutlaştığı temel nokta olması bakımından önemlidir.

Sansür-Otosansür Uygulamaları

Haber üretim sürecine ilişkin en önemli bulgulardan biri haber faaliyetlerinin sansüre uğrayıp uğramadığıdır. Araştırmaya katılan gazetecilerin yarıya yakını (yüzde 44,7) haber faaliyetlerinin sansüre uğradığına kesinlikle katıldığını/katıldığını belirtmiştir. Bu tablo, sansür konusunda Türkiye'deki medyanın oldukça zorlu bir süreçte bulunduğunu göstermektedir.

Grafik 6: "Haber faaliyetlerimin sansüre uğradığı oldu/oluyor"

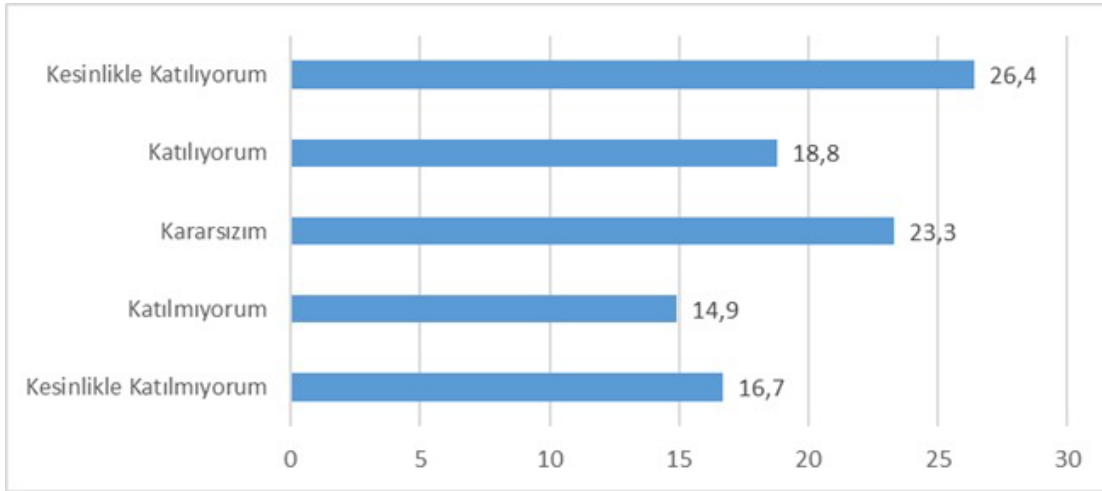

Sansürün yaygınlaşması, medyanın maruz kaldığı baskı ortamının ne denli derin olduğunu ortaya koyarken, aynı zamanda sansürün zamanla normalleşme tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, sansürün gazeteciler üzerinde hangi kurumsal ya da gayriresmî yollarla uygulandığının ve bu mekanizmaları işleten aktörlerin kimler olduğunun ayrıca araştırılması büyük önem taşımaktadır.

Haber üretim sürecinde sansür kadar önemli bir diğer olgu da otosansürdür. Otosansür, gazetecilerin, yayınlanmayacağı ya da eleştirileceği kaygısıyla haberlerinden vazgeçmeleri ya da haberdeki bazı unsurları kendi pratikleriyle sansüre uğratmaları olarak tanımlanabilir. Otoriter siyasi iklimlerde otosansür, neredeyse sansür kadar yaygın ve ciddi bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan gazetecilerin yarıya yakını (yüzde 45,2) “haber üretirken içeriğin yayınlanmayacağı veya eleştirileceği kaygısıyla haberden vazgeçtiğim oldu” cümlesine kesinlikle katıldığını/katıldığını belirtmiştir. Yaklaşık üçte biri (yüzde 31,6) ise bu duruma katılmadığını/kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir.

Grafik 7 : “Haber üretirken içeriğin yayınlanmayacağı veya eleştirileceği kaygısıyla haberden vazgeçtiğim oldu”

4 - DEZENFORMASYON VE BİLGİ TEKELİ

2023 yılında yürürlüğe giren Dezenformasyon yasası, 2025 yılında da gazetecilere yönelik bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılmaya ve iktidarın bilgi tekeli inşasına hizmet etmeye devam ediyor. Yasanın yürürlüğe girmesinden bu yana toplam 67 gazeteci yargılandı. Raporun yayına hazırlandığı dönemde halen daha Evrim Kepenek, Rojda Oğuz, Fırat Bulut, Dinçer Gökçe, Nilay Can, Veysi Dünder, Tolga Şardan, Seyhan Avşar, Doğan Akın ve Candan Yıldız, dezenformasyon yasası kapsamında açılan davalardan yargılanmaya devam ediyordu.

Dezenformasyon yasası, dünyanın pek çok ülkesinde örnekleri görüldüğü gibi, otokratik yönetimlerin bilgi tekeli oluşturmak için kullandığı tek yöntem değil. Yasanın ismiyle münhasır biçimde dezenformasyon, bugün Türkiye’de de dünyada da en öncelikli tehditlerin başında geliyor ve medya üzerindeki siyaset kontrolü, dezenformasyonun yaygınlaşmasındaki en önemli faktörlerden biri.

Dünya Ekonomik Forumu’nun 2025 Küresel Risk Raporu’na göre[1] dezenformasyon ve mezenformasyon, tüm dünya açısından kısa vadede en öncelikli riskler arasında yer alıyor. Bu tehditlerin özellikle güven kaybına yol açması ve toplumsal kutuplaşmayı körüklemesi, onları küresel düzeyde kritik birer sorun haline getiriyor. Raporla uzun vadeli riskler arasında ise dezenformasyonun yanı sıra yapay zekânın olumsuz etkileri gibi teknolojik tehditler ön plana çıkıyor. Dezenformasyon, raporda bölgesel askeri çatışmalar ve iklim kriziyle aynı düzeyde ciddi bir tehdit olarak değerlendiriliyor.

Türkiye’de ise 19 Mart sürecinde hem yargı süreçlerine hem de eylemlere yönelik olarak hükümete yakın medya kuruluşlarının yaydığı çeşitli dezenformasyon ve mezenformasyon odaklı haberler, toplumsal kutuplaşmayı tetiklemenin yanı sıra, ülkedeki medya ortamını zehirliyor. Kimi medyatik kişiliklerin çeşitli TV kanallarında muhalif isimleri hedef göstermesi, davanın içeriğine dair doğruluğunu sorgulamanın mümkün olmadığı çeşitli bilgiler vermesi, halkı düşmanlığa teşvik etmenin yanı sıra, dezenformasyon akışını artırarak, toplumsal huzursuzluğu güçlendiriyor.

Bunun yanı sıra, X’teki mavi tikli (blue check) hesaplar üzerinden yapılan kaynaksız ve anonim habercilik de dezenformasyon kapsamındaki önemli tehditlerden biri. Türkiye’de de artık çokça örneğini gördüğümüz bu “mavi tik haberciliği”, herhangi bir kaynak göstermeksizin, 5N1K dahil hiçbir gazetecilik ilkesini yerine getirmeksizin, dikkat çekici paylaşımlarla milyonlarca insana ulaşan birçok anonim haber hesabı yarattı. Bu hesaplar yönlendirici mesajlar, tarihi ve yeri belirsiz görseller ile kimi zaman tık almak için kimi zaman ise siyasi emelleriyle platform kullanıcılarını yönlendirerek toplumsal kutuplaşmayı körüklüyor. X’in dikkat süresine ve multimedya kullanımına odaklanan yeni algoritması da bu türden dezenformasyon yayan mavi tik haberciliğini öne çıkarıyor.

5- CEMİYET, PARTİ VE DİĞER STÖ'LERİN ÇALIŞMALARI

2025 yılının ilk 6 ayına, Türkiye medya atmosferinde etkinliği giderek daha fazla artan dijital tekellere karşı mücadeleler, gazetecilerin hedef alındığı siyasal davalara karşı gösterilen dayanışma örnekleri damga vurdu.

Gazeteciler Cemiyeti'nin Demokrasi için Medya, Medya için Demokrasi ve 9. Köy projeleri kapsamında gerçekleştirdiği, Medya Dayanışma Grubu paydaşları ile birlikte planladığı, Medya Konferansı'nın bu yıl teması "Dijital Tekeller, Tehditler ve Arayışlar" oldu. İlk gün düzenlenen Çalıştaylarda, hem yerel medyanın yaşadığı sorunlar hem de dijital tekellere karşı mücadelede arayışlar gündem edildi. Çalıştayların sonucunda, Yerel Medya Deklarasyonu ve Hak ve Özgürlükler Deklarasyonu II – Dijital Tekeller Karşısında Gazetecilik metinleri kaleme alındı.

Medya Konferansında, dijital tekellere karşı gazetecilerin ekonomik ve demokratik haklarının korunabilmesi için gerekli mücadele yöntemi ve arayışlar tartışıldı. Hukukçuların, akademisyenlerin ve gazetecilerin katıldığı konferans ve çalıştay bildirgeleri, yerel medya ve dijital medya alanlarında yol haritası için önemli bir adım oldu.

Medya Dayanışma Grubunun kaleme aldığı Hak ve Özgürlükler Deklarasyonu II – Dijital Tekeller Karşısında Gazetecilik metni, "çalışma haklarımızı, mesleğimizi ve ifade özgürlüğünü ulusaşırı dijital tekellerin yeni sömürgeciliğine karşı savunmak için tüm meslektaşlarımıza ortak mücadele çağrısı" olarak nitelendi.

Yerel meslek örgütleriyle kaleme alınan Yerel Medya Deklarasyonu ise yerel gazetecilerin ekonomik, hukuki, siyasal ve niteliksel sorunlarıyla mücadele etmek için belli talepler etrafında hazırlandı. Metin, Çalıştayda bulunan 16 yerel meslek örgütünün yanı sıra çeşitli akademisyenlerin de katkılarıyla kaleme alındı.

2025 yılının ilk aylarında, M4D projesi kapsamında 297 gazetecinin katılımıyla Mesleki Memnuniyet Araştırması gerçekleştirildi. Prof. Dr. Çağrı Kaderoğlu Bulut'un sonuçlarını raporladığı araştırma, gazetecilerin mesleki, siyasal, sendikal ve ekonomik koşullarının yanı sıra demografik değişimine dair de önemli bulgular sundu.

Gazeteciler Cemiyeti, M4D Projesi kapsamında hazırladığı 2024 Yılı Medya Gözlem Raporunu, geçtiğimiz Mayıs ayında yayınladı. Raporda, yıl içerisinde Türkiye'de medya atmosferini en çok etkileyen gelişmelerin yanı sıra Türkiye ve dünyada mesleğin aktüel sorunlarına, geleceğine dair önemli bulgu ve tartışmalara yer verildi.

Avrupa Gazeteciler Federasyonu, 2025 Genel Kurulunu Budapeşte'de gerçekleştirdi. Genel Kurula Gazeteciler Cemiyetinden iki üye katılırken, kongrede düzenleyici kurumlara dair tartışmada, "Türkiye'deki RTÜK gibi kurumların Avrupa'nın başka yerlerinde kopyalanmasına izin veremeyiz. Medya düzenlemesi, otosansür ya da baskı aracı olmamalı" ifadesi yer aldı.

2025 yılının ilk 6 ayında basın ve ifade özgürlüğünü ilgilendiren bazı raporlar şunlar:

Oxford Reuters Enstitüsü 2025 Dijital Haberler Raporu
https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2025-06/Digital_News-Report_2025.pdf

Sınır Tanımayan Gazeteciler 2025 Basın Özgürlüğü Endeksi
<https://rsf.org/en/country-türkiye>,

Article 19 2025 Küresel İfade Raporu
<https://globalexpressionreport.org>

Medya Özgürlüğü Acil Müdahale Veri Tabanı
<https://www.mfrr.eu/monitor/>

Freedom House Şubat 2025 Dünyada Özgürlük Raporu

https://freedomhouse.org/sites/default/files/2025-02/FITW_World_2025_Feb.2025.pdf

Bianet 2025 İlk Çeyrek Medya Gözlem Raporu

<https://static.bianet.org/2025/05/bia-medya-gozlem-raporu-2025-ilk-ceyrek.pdf>

2025 Medya Çoğulculuk Gözlem Raporu

<https://cmpf.eui.eu/country/turkey/>

TGS Basın Özgürlüğü Raporu (2024-2025)

<https://tgs.org.tr/tgs-basin-ozgurlugu-raporu-2024-2025/>

MLSA Turkey Cezaevindeki Gazeteciler ve Medya Çalışanları Raporu

<https://mlsaturkey.com/tr/cezaevindeki-gazeteciler-ve-medya-calisanlari-listesi-y>

Dünya Ekonomik Forumu 2025 Küresel Riskler Raporu

<https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2025/>

6- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

2025 yılının ilk 6 ayında maalesef Türkiye’de demokrasi, ifade ve medya özgürlüğü açısından olağanüstü bir döneme girdik. Yeni baskı araçlarının devreye alındığı, yargının bağımsızlığının neredeyse tamamen sözde kaldığı, yapısal sorunların derinleştiği ve meslektaş dayanışmasının hayati önem kazandığı bir dönem olarak kayıtlara geçmiştir.

Yasalarla şekillendirilen hukuki baskı mekanizmaları, idari kararlarla pekiştirilmiş ekonomik müdahaleler ve medya çalışanlarının çalışma haklarına dönük ayrımcı uygulamalar, gazetecilik mesleğini kurumsal düzeyde zayıflatmaktadır.

Geçtiğimiz 6 ay boyunca çıkarılan ya da gündeme alınan düzenlemeler — özellikle “dezenformasyonla mücadele” yasası ve sonrasında gelen “etki ajanlığı” tanımı — sadece muğlak ifadelerle cezai yaptırımları artırmakla kalmamış, aynı zamanda gazetecilerin haber yapma motivasyonunu zedeleyen caydırıcı bir araç haline gelmiştir. Bu düzenlemeler, eleştirel haberciliği kriminalize ederken, kamuoyunun bilgiye erişim hakkını da ciddi biçimde engellemiştir.

RTÜK başta olmak üzere anayasal denetime tabi olması gereken üst kurulların politik davranış sergileyerek eleştirel yayınlara yönelik orantısız cezalar vermesi, erişim engelleri yasakları getirmesi veya bant daraltmaları yoluyla dijital ortamlara ulaşımın ciddi olarak sınırlandırılması gibi durumlar medya ortamında yapısal eşitsizlikleri daha da derinleştirmiştir. Özellikle yerel medya kuruluşlarının kamu ilanlarına olan bağımlılığı, iktidar politikalarına karşı mesafeli durabilmelerini neredeyse imkânsız kılmıştır. Bu da Türkiye’de medya çeşitliliğini tehdit eden başlıca unsurlardan biri haline gelmiştir.

Saha gözlemleri ve nitelikli veri analizleri, gazetecilerin fiziksel ve dijital güvenliklerinin korunamadığını, çok sayıda gazetecinin gözaltına alındığını veya hakkında dava açıldığını; basın kartı rejiminin ise giderek daha keyfi ve dışlayıcı biçimde uygulandığını göstermektedir. 2024 Mesleki Memnuniyet Anketi sonuçları, sektördeki geçim kaygısının ve güvencesizliğin gazetecilerin yüzde 80’inden fazlasını doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Bu durum yalnızca bireysel refah değil, haber üretiminde etik standartların korunmasını da tehdit etmektedir.

Ancak tüm bu karanlık tabloya rağmen, raporda da açıkça görüldüğü üzere, meslek örgütleri, medya koalisyonları ve uluslararası aktörlerin giderek artan iş birliği; hem gazetecilere yönelen tehditlerin görünür hale gelmesini sağlamakta hem de uzun vadeli bir dayanışma kültürünün inşasına katkı sunmaktadır. Ortak deklarasyonlar, karşılıklı eğitim ve kapasite geliştirme programları, dijital güvenlik atölyeleri ve izleme faaliyetleri, bu direnişin görünür dayanaklarını oluşturmuştur.

Sonuç olarak, Türkiye’de ifade ve basın özgürlüğünün korunması, artık sadece gazetecilerin ya da medya kuruluşlarının sorumluluğu olmaktan çıkmıştır. Bu alan, demokratik toplum düzeni isteyen herkesin ortak mücadelesi haline gelmelidir. Etkili bir medya politikası; bağımsızlık, şeffaflık ve eşitlik ilkeleri temelinde yeniden şekillendirilmeli, basın çalışanlarının hakları yasal güvence altına alınmalı, sansür ve otosansür iklimiyle mücadele kararlılıkla sürdürülmelidir.

Aksi takdirde, kamuoyunun bilgiye erişim hakkı ve demokratik denetim mekanizmaları geri dönülemez biçimde tahrip olacak; medya, halk adına değil iktidar adına konuşan bir aygıt dönüşecektir. Bu tehlide karşı en güçlü yanıt ise; gazetecilerin etik sorumluluğu ile toplumun vicdani uyanışı arasında kurulacak daha güçlü bir dayanışma hattı olacaktır.

Öneriler

Türkiye’de basın ve ifade özgürlüğünün sürdürülebilir biçimde korunması, yalnızca mevcut baskıların teşhiriyle değil, çözüm odaklı yapısal önerilerle mümkündür. Aşağıda sunulan öneriler; medya sektörünün içinde bulunduğu çok katmanlı krize yanıt vermek, dayanışma kültürünü güçlendirmek ve Avrupa Birliği gibi uluslararası aktörlerin destek mekanizmalarını daha etkili kılmak amacıyla hazırlanmıştır.

1. Hukuki Reform ve Yargı Bağımsızlığının Tesisi

* TCK 217/A (Dezenformasyon Yasası) ve gündeme alınan “Yabancı Etki Ajanlığı” gibi muğlak ve keyfi uygulamalara açık yasal düzenlemeler yürürlükten kaldırılmalı, gündemden çıkarılmalı, ifade özgürlüğünü gözetilen yeni bir çerçeve oluşturulmalıdır.

* Terörle mücadele mevzuatı, gazeteciliği kriminalize etmeyecek şekilde yeniden yazılmalı; TCK 299 ve TMK 7/2 gibi maddeler kaldırılmalıdır.

* Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları derhal ve eksiksiz uygulanmalı, Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı alt yargı direnci sona erdirilmelidir.

2. Medya Sahipliği ve Ekonomik Yapıda Dönüşüm

* Medya sahipliğindeki yoğunlaşmaya karşı çapraz sahiplik kısıtlamaları getirilmeli, dağıtım tekelleri kırılarak şeffaf ve adil erişim sağlanmalıdır.

* RTÜK, BİK ve BTK gibi kurumların siyasi denetim aracı olmaktan çıkartılarak bağımsız ve hesap verebilir mekanizmalar hâline getirilmesi gerekmektedir.

* Yerel ve bağımsız medyaya yönelik ayrımcı kamu ilan uygulamaları sona ermeli, medya fonları eşitlikçi kriterlerle yeniden yapılandırılmalıdır.

* Kurumsal yapıların güçlendirilmesi önemli bir başlık olarak finansman desteği paketlerinde yer almalıdır.

3. Dayanışma ve Kolektif Direnç Mekanizmalarının Güçlendirilmesi

* Medya Dayanışma Grubu gibi platformlara yapısal ve uzun vadeli finansman sağlanmalı; bu ağların koordinasyon, savunuculuk ve kaynak paylaşımı rollerini geliştirmeleri teşvik edilmelidir.

* Ortak hukuki destek, teknik altyapı, eğitim içerikleri ve dijital güvenlik kaynakları kolektif erişime açılmalı; özellikle yerel medya bu sistemlerin öncelikli yararlanıcısı olmalıdır.

* Kıdemli gazeteciler ile genç meslektaşlar arasında mentorluk ve etik habercilik odaklı kuşaklararası bilgi aktarımı desteklenmelidir.

4. Uluslararası Destek Mekanizmalarının Dönüştürülmesi

* Fon sağlayıcı destek programları, kısa vadeli projeler yerine yapısal ve sürdürülebilir kaynaklara yönelmeli; başvuru süreçleri sadeleştirilerek küçük yerel aktörlerin erişimine açılmalıdır.

* AB ve diğer fon sağlayıcılar, yalnızca finansman desteği değil, gazetecilerin görünürliğini artıran, diplomatik koruma sunan ve reform taleplerine eşlik eden aktif bir ortak rolü üstlenmelidir.

* Gazetecilere yönelik acil hukuki ve fiziksel tehditler için hızlı müdahale ve dayanışma mekanizmaları kurulmalıdır.

5. Medya Okuryazarlığı ve Toplumsal Farkındalık

* Dezenformasyonla mücadele yalnızca cezai tedbirlerle değil, medya okuryazarlığı kampanyalarıyla yürütülmelidir. Toplumun eleştirel düşünme becerileri artırılmalı, yanlış bilgiyle mücadelede gazeteciliğin kamusal rolü güçlendirilmelidir.

Bu öneriler, yalnızca gazetecileri değil; bilgiye dayalı karar alma süreçlerini, demokratik denetim mekanizmalarını ve toplumun geleceğini doğrudan ilgilendirmektedir. Basın özgürlüğünü korumak, sadece bir sektör meselesi değil, ortak bir demokratik sorumluluktur.

Gazeteciler Cemiyeti

Demokrasi için Medya, Medya için Demokrasi Projesi
Üsküp Caddesi No:35 Çankaya/Ankara

+90 312 468 12 09

www.media4democracy.org
www.gc-tr.org
www.24saatgazetesi.com

facebook.com/media4democracy
twitter.com/democracy4media
instagram.com/media4democracy
youtube.com/media4democracy

Demokrasi için Medya, Medya için Demokrasi Projesi kapsamında yayımlanan raporlara ulaşmak için [tıklayınız.](#)